

RÓMEÓ ÉS JÚLIA

Shakespeare örök szerelmeseinek meséje

PREMIEREK

MAGAZIN

21/05

2020/21-es évad
VIII/5. szám

NYÁRI
PROGRAM-
AJÁNLÓVAL

PREMIEREK

A 2021/2022-es évad újdonságai

KOLOZSVÁR, 1821

Kétszáz éves az első magyar kőszínház

NYITÓKÉP

MASZK NÉLKÜL

Túl vagyunk a nehezén (ezt reméljük), most jön a neheze (reméljük, tévedünk).

Amikor ez a magazin készül, az egész ország az újraindulást tervezi. A Nemzeti Színház is. Mindannyian tele vagyunk várakozással, de szorongással is. Miként találunk vissza életünk, munkánk normális kerékvágásába? És vajon ugyanabba a kerékvágásba zökkenünk majd vissza?

Amíg a színházak nézőterei zárva voltak, a próbatermekben folyt a munka, hogy amikor végre kinyithatjuk a kapukat, új előadásokkal, izgalmas premierekkel fogadhassuk Önöket. Júniusban bemutatjuk a Rómeó és Júliát, és folynak a következő évad első premierjeinek, Bulgakovtól A Mester és Margarita, Szabó Magdától Az ajtó és Tennessee Williamstől az Üvegfigurák próbái.

A Mester... próbáján készült képből is látható: furcsa világot élünk. A maszk ezúttal nem a jelmez része, hanem a mindennapok szükséges kelléke. Nem könnyű így próbálni, hiszen eltakarja az arcot, a színész talán legfontosabb kifejezőeszközét.

Reméljük, a júniusi bemutató és az alkalmi nyári találkozások után (lásd programajánlónkat az 56–57. oldalon) szeptembertől amennyire csak lehet, a régi kerékvágásba visszatálva köszönhetjük Önöket a 2021/22-es évad előadásain.

Krisztán Attila, Mészáros Martin és
Katona Kinga A Mester és Margarita
próbáján | fotó: Eöri Szabó Zsolt

8

20

15

50

40

15

Maszk nélkül

Rómeó és Júlia megéli a legnagyobb boldogságot, majd a legszomorúbb tragédiát is – a történet szerint néhány nap, a színpadon néhány óra alatt. Shakespeare két szerelmese, Szász Júlia és Herczegh Péter arról is mesélnek, van-e szerelem első látása, miért érdemes színésznek lenni, és milyen az utcai plakátról visszanező arc...

20

Évadforduló

„A színész nem csupán érzékeny lélek, de sportolói természet is, akinek szüksége van az igénybevételre, hogy edzésben legyen, és a készségei ne kopjanak. Az előadások olyan energiakiürülések, amelyek egyszerre fárasztják és éltetik.”
Vidnyánszky Attila

40

A betonkabát gombjai

Világrekordról, ezer gyertyáról, Schwajda György kulcsairól és a színházi Porsche lehetőségeiről is mesél Kovács Bálint, aki örök darab és biztos pont a Nemzeti Színházban, míg az igazgatók jönnek-mennek... A tervzéstől, az első kapavágástól végigkövette a Nemzeti Színház építését. Portré.

50

Ünnep

„Bár az első magyar kőszínházat eladták, majd utóbb elbontották, mi több, a színház következő otthona is odalett, számtalanszor változott meg az is, hogy melyik országban létezik, mégis: a kolozsvári magyar nyelvű színjátszás folytonossága kétszáz éve, 1821 óta egy pillanatra se szakad meg.”
(Bodó A. Ottó)

NEMZETI magazin – a Nemzeti Színház ingyenes időszaki kiadványa • 2020. május • VIII. évfolyam 5. szám |

Főszerkesztő: Kornya István • A szerkesztő munkatársa: Görömbölyi László • Fotó: Eöri Szabó Zsolt • Korrektúra: Lukácsy György

| Kiadó: Nemzeti Színház Nonprofit Zrt. • Felelős kiadó: Vidnyánszky Attila vezérigazgató • Médiaajánlat: 30/508-4711 | Nyomdai

előkészítés: Inform-Line Stúdió Bt. | Nyomás: HTS-ART Nyomda | Megjelenik 13 000 példányban | Lapzárta: 2021. május 28.

Címlapon: Szász Júlia és Herczegh Péter
a Rómeó és Júlia című előadásban
| fotó: Eöri Szabó Zsolt

JEGYVÁSÁRLÁS

Jegypénztár a Nemzeti Színházban

1095 Budapest, Bajor Gizi park 1.

telefon: +36 1 476-6868

e-mail:

megy@nemzetisinhaz.hu

szervezes@nemzetisinhaz.hu

Nyitvatartás:

Június 14–30.: H–P 10–16 óra

Júliusban zárva

Augusztus 2–13.: H–P 10–14 óra

Augusztus 14-től: H–P 10–17 óra

www.nemzetisinhaz.hu/jegyinformacio

PREMIER • RÓMEÓ ÉS JÚLIA

- 7** Aranyszobor // Shakespeare és a Rómeó és Júlia
- 8** Vállunkra venni a szerelemnek terhét // Vidnyánszky Attila
- 12** Shakespeare füvesembere // Blaskó Péter
- 13** Így írt meg „engem” Shakespeare // Nagy Mari

PREMIERPORTRÉ

- 15** Rómeó és Júlia – maszk nélkül //Szász Júlia, Herczegh Péter

ÉVADFORDULÓ • 2021/2022

- 21** Visszanyerni a közönség bizalmát // Vidnyánszky Attila
- 24** Premierek // Az ajtó, A Mester és Margarita, Ördögök, Üvegfigurák, Ők tudják, mi a szerelem, Agon, A kertész kutyája, Vadászat, Bakkhánsnők
- 34** Színpadon: bemutatók és repertoár
- 36** Ifjúsági programok
- 37** Váltson bérletet

MITEM 2021

- 38** Programelőzetes

PORTRÉ

- 40** A betonkabát gombjai // Kovács Bálint

A NEMZETI SZÍNÉSZE

- 46** Fájdalom és öröm //Jordán Tamás
- 48** „Minden porcikámban színész vagyok” // Lehoczky Zsuzsa

ÜNNEP • 200 ÉVE KÖSZÍNHÁZBAN

- 51** Bodó A. Ottó: Az örökös előőrs
- 53** Épületek, cenzorok, igazgatók // Tompa Gábor

SZÍNHÁZNOVELLA

- 56** Zelei Miklós: Nem aludtam, álmodtam

NYÁRON IS SZÍNPADON

- 58** Szarvas, Gyula, Debrecen... // programajánló

FOLYÓIRAT

- 62** Szcenárium – április-május

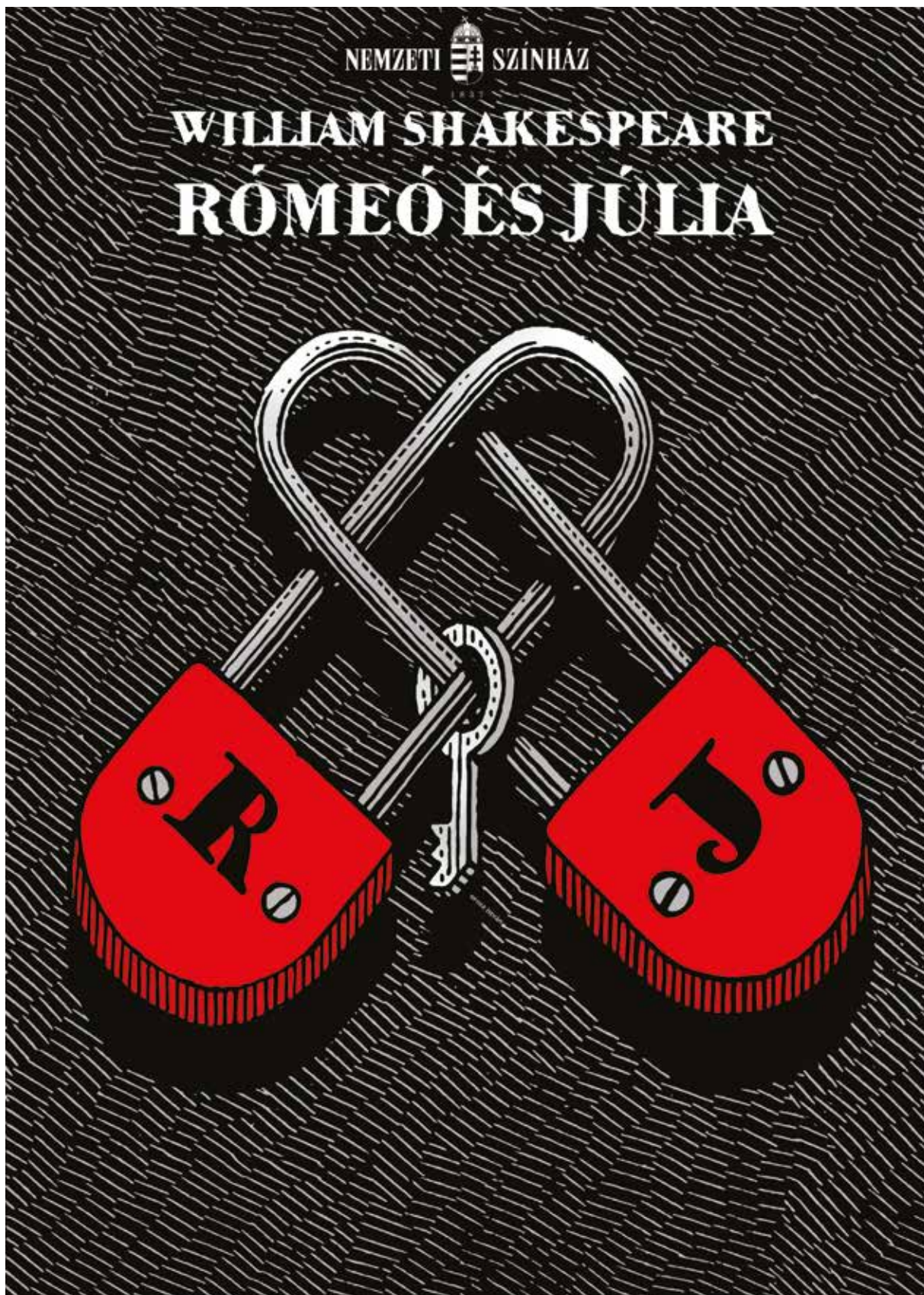

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

Az Isten ostroma, a Körhint, az Éden földön,
a Tóth Ilonka, A föltámadás szomorúsága,
az Egri csillagok című előadások támogatója
a Nemzeti Kulturális Alap.

nka
Nemzeti
Kulturális Alap

PREMIER • RÓMEÓ ÉS JÚLIA

plakát: Orosz István

WILLIAM SHAKESPEARE

Stratford-upon-Avon, 1564 –
Stratford-upon-Avon, 1616

Apja kézműves és polgármester (tisztségéből felmentették zűrés üzleti ügyei miatt), anyja egy birtokos lánya. Shakespeare feleségül vette a nála nyolc évvel idősebb Anne Hathawayt, és a házasságból három gyermek született.

Az 1585 és 1592 közötti időszakot elveszett éveknek nevezik, mert nem tudni Shakespeare-ről semmit pontosan, csak azt, hogy színházi ember – színész, író, később vállalkozó – lett Londonban. A Lord Chamberlain's Men, majd a The King's Men társulat tagja. Résztulajdonosa az 1599 megnyílt The Globe-nak – itt játszották legjelentősebb drámáit: Julius Caesar, Hamlet, Othello, Lear király. Közel negyven tragédiát és vígjátékot írt, 1610 körül felhagyott a színházi élettel, és visszaköltözött szülővárosába. 154 szonettből álló ciklusa a világirodalom gyöngyszeme. Drámáinak első kiadását barátai rendezték sajtó alá 1623-ban.

Shakespeare két leghitelesebbnek tartott ábrázolása: a Droeshout-metszet (1622) és a Cobbe portré (1610 körül) montázs.

| (Andreas Kahnert, Universitäts- und Landesbibliothek, Darmstadt, 2009)

**Rómeó: ...Mint nappalt / A vak sötétben
virrasztók szeme, / Úgy várta Júliáját
Rómeó – / És te itt vagy, itt!**

**Júlia: Legyek hát én a nappal, / S te légy a nap:
ragyogj be engemet!**

Rómeó: De megvakultam, arcod úgy ragyog.

Júlia: Ha tündöklöm, csak visszfényed vagyok.

(Mészöly Dezső fordítása)

Aranyszobor

A világirodalom egyik „leg-”je Shakespeare *Rómeó és Júlia* című tragédiája: a legszébb, a leglíraibb, a legnépszerűbb. A szerelmi történetből készült opera (Bellini), szimfónia (Gounod), balett (Prokofjev), musical (Bernstein *West Side Story*-ja és Presgurvic műve), valamint számos kosztümös és modernizált filmverzió (többek között George Cukor, Peter Ustinov, Zeffirelli, Baz Luhrmann rendezései). Egy veronai erkély (melynek semmi köze a műhöz, de még a történet itáliai eredetijéhez sem), a világ leglátogatottabb turistalátványosságainak egyike, minden korok ifjú szerelmeseinek zarándokhelye.

A tragédia elkészültét 1596-ra datálják a tudósok. Még csak hét év telt el azóta, hogy Shakespeare az első drámáját papírra vetette, de ekkorra már túl van többek között a *III. Richárd*, a *Titus Andronicus*, a *makrancos hölgy* megírásán. A *Rómeó és Júlia* évében készül el a *János király* és a *Szentivánéji álom*.

A mű lényegét, titkát, erejét sokan próbálták megfejteni. Mészöly Dezsőt idézzük itt, akinek fordításában a Nemzeti Színház mostani előadása látható.

„Mivel ragad meg bennünket annyira ez a csaknem 400 éves dráma? A gyerek-szerelmek hősiességével. Micsoda világban élnek! ... A »felnőttek« világa csupa vérgőzös előítélet, gyűlöletes esztelenség... Az utcákon fáklyás, maskarás csapat vonul, csengettyűs dobokkal, de a menetet fegyveres szolgák kísérik, és a sikátorokban brávók lapulnak. A kondor hajú, szikrázó szemű ifjak gondolkodás nélkül rántanak kardot... Aki félóra múlva erre jár, és a sötétben tócsába lép, csak otthon veszi észre, hogy selyemcipője véres...

A holdfényben úszik Júlia erkélye alatt a szelíd gyümölcsös – de ez a hely vesztőhely a sápadt fiúnak, ha csak egy ember is meghallja a talpa alatt a csigák roppanását... »Nem Rómeó vagy és nem Montague?... Tagadd meg atyád és dobd el neved!... És én sem leszek Capulet tovább!« – »Én meggyűlöltem tulajdon nevem, mert néked ellenséged, drága szent: ha írva volna, foszlányokra tépném.« ...

A felvilágosult fejedelem is tehetetlen a meg-megújuló fergetegben. A régi nem adja át könnyen a helyét az újnak... Romeo és Júlia egy egész embertelen világgal kerül szembe, melynek el kell pusztulnia, hogy az ember tovább élhessen. Ezért érdemelnek »szobrot – színaranyból«. Ezt a szobrot Shakespeare állította nekik.”

Magyar színpadokon 1793 óta játsszák a *Rómeó és Júliát*, a Nemzetiben csupán 1844-ben mutatták be (ahol legutóbb 25 éve adták). Olyan színészlegendák játszottak őrzik az emlékezet, mint Beregi Oszkár és Bajor Gizi, Darvas Iván és Tolnay Klári, Latinovits Zoltán és Ruttkai Éva, Sztankay István és Törőcsik Mari...

„**A szerelemnek terhe földre roskaszt**”. Szeretjük ezt a letaglózó állapotot, talán mert megérezzük benne, hogy a teher valóban lehet könnyű és édes, az iga pedig gyönyörűsége...

Vállunkra venni a szerelemnek terhét

Vidnyánszky Attila rendező

William Shakespeare klasszikusával zárja a – járvány miatt csonka – évadát a Nemzeti Színház. Miért nem a pandémia teszi aktuálissá Rómeó és Júlia pestis idején játszódó tragédiáját? Miért akarunk szembesülni időről időre egy történettel, amelynek pedig jól tudjuk a végkifejletét? Miként ragyogtatja át Shakespeare a szerelem csodáját minden kisszerűség mocskán? Erről is beszélgettünk Vidnyánszky Attilával.

Nagyon ritkán rendezett Shakespeare-t a pályafutása során. Mi ennek az oka?

– Mindig ki kellett várnom az idejét. Először 1994-ben Munkácsun mutattuk be a *Szentivánéji álmom* című előadásunkat az akkor frissen alakult beregszászi társulattal, majd következett a 2005-ös *Shakespeare-koszorú*, s végül a viharos *Ahogy tetszik*. Ez utóbbi premierjét ugyanis szétverte a vihar a Gyulai Várszínházban – de ez persze csak átmeneti anekdotikus kellemetlenség volt. Mindhárom előadás hasonló művészi koncepcióra épült, hiszen nem a drámák „lejátzását” tűztük ki célul, hanem saját Shakespeare-benyomásainkat vittük színre

költői-asszociatív módon. A *Shakespeare-koszorú* például másfél órás volt, és belerendeztem tizenöt Shakespeare-darabot. Ez a szabad forma nagyon jól állt a beregszásziaknak...

Most jött el a Rómeó és Júlia ideje?

– Igen, miközben a színházunk természetesen helyet adott Shakespeare-nek, rendezőként öntudatlanul is távol tartottam magam az angol szerző műveitől. Hiába láttam, hogy például a grúz David Doiasvili *Szentivánéji álmom* című rendezését mennyire szereti a közönség, és nálunk vitte színre a *Vihart* a nagy lengyel rendező, Andrzej Bubiń, vagy az *Othellót* Kiss Csaba,

RÓMEÓ ÉS JÚLIA MISSZIÓ

A Nemzeti Színház küldetésének része, hogy az irodalmi tananyaghoz tartozó, nagy drámai előadásokat mutasson be középiskolai környezetben, könnyített, rövidített formában. A nagy sikerű *János vitéz* tantermi változata után Vidnyánszky Attila megrendezte *A Bánk-missziót* is, amely a 2017-es bemutató óta több mint 25 középiskolában járt már. A Kaposvári Egyetem Cserhalmi György vezette színészosztályának diákjaival készült előadás nemcsak a fiatalok között népszerű, de a magyartanárok visszajelzéseiből kiderült: a tantermi Bánk pedagógiai eszközként is alkalmazható.

A Kaposvári Egyetem Uray Péter vezette, idén III. éves osztályának színészhallgatói nemcsak a nagy *Rómeó és Júlia* előadásban szerepelnek, de Vidnyánszky Attila megrendezte velük a Shakespeare-mű tantermi változatát is. A cél ugyanaz, mint a korábbi misszió-előadásoknál: a veronai szerelmesek tragédiáját a reneszánsz szöveghez hűen, de a gesztusokban, jelmezekben, utalásokban közelebb engedni a jelenhez. *A Rómeó és Júlia* esetében persze legfeljebb a kort kell áthidalni, a témát aligha kell középiskolás korú fiataloknak hosszan ecsetelni.

Az előadás iskolai meghívásával kapcsolatos bővebb információk: szilvia.pinter@nemzetiszinhas.hu

egyszerűen nem éreztem, hogy eljött volna az én időm. De azt már jó tíz éve eldöntöttem, hogy a *Rómeó és Júlia*t egyszer meg fogom rendezni.

Miért éppen most jött el a pillanat?

– Színházunk szellemi műhelyében kialakult egyféle „közhangulat”, és ezt nem tudtam figyelmen kívül hagyni. A másik indító ok pedig az, hogy magyar társulatoknál ritka, hogy ezt a sok fiatal szerepet kínáló darabot meg tudják valósítani túlkoros ifjú szerelmesek nélkül. Mi viszont ebben a kiváltságos helyzetben vagyunk, és egy rendező számára fontos, ha egyből meglátja maga előtt a szerepre szánt színészeket. Szász Júlia és Herczegh Péter üdesége kelően sérülékennyé teszi őket egy vészjósló szerelemhez.

A pandémia izgalmas párhuzamot jelent Shakespeare szereplői és a mi korunk között – Itáliában akkoriban a pestis szedte áldozatait. Hogyan befolyásolta a rendezői megközelítésmódját a Covid-járvány?

ÍGY KÉSZÜLT A RÓMEÓ...

Szerelmem a koronavírus idején címmel dokumentumfilm készült a Nemzeti Színház Rómeó és Júlia előadásának születéséről. Shakespeare darabja különleges körülmények között valósult meg, hiszen a járvány miatt többször megszakadtak a próbák, a premi-ert kétszer is el kellett halasztani. A vírus több színészt és a magát a rendezőt is elérte. Volt, amikor bezárt a színház, végig maszkban folytak a próbák, és adódtak időszakok, amikor valamelyik színész, máskor a rendező tudott csak online részt venni a munkában. A mintegy 50 perces dokumentumfilm betekintést enged a kulisszák mögött zajló közel egy év történéseibe. A werkfilm nem pusztán az alkotók művészi munkáját, hanem a válságos esztendő kihívásait is érzékelteti.

SZERELEM A KORONAVÍRUS

IDEJÉN

mikor? hol?

június 8. – 21 óra
M5 kulturális csatorna

Június 9-től
online a TV2 Play-en

– Egyrészt alaposan „megrángatta” a próbafolyamatot, ami nagyon kimerítő színészeknek, rendezőnek, munkatársaknak egyaránt. Másrészt sokat beszélgettünk a színészekkel arról, hogy Rómeó és Júlia szerelme, csakúgy, mint a mi előadásunk, egy rendkívüli járványidőszakban született. Ez az egybeesés nemcsak önmagában érdekes, hanem azért is, mert talán éppen ezért ragyog fel a *Rómeó és Júlia*-ban a szerelem olyan fájdalmasan és szépen. Shakespeare érezhette, hogy a vészjósló háttér teremti meg azt a kulisszát, amelyben a szerelem – ez az elragadó, de szemérmes adomány – ilyen tisztán megmutatja magát. Ez a háttér Shakespeare-nél ugyan kimondatlan, de számtalanszor utalnak rá a szereplők. Mercutio a halálos ágyán kiált fel ezekkel a szavakkal: „dögvész mind a két családra”, de Lőrinc barát és szerzetestársa, János párbeszéde is utal a „fertőzetre”, amitől mindenki retteg: „Elmentem egy meztlábás baráthoz, / Ki gyámolítja a betegeket, / Hogy elkísérjem és meg is találtam, / De minthogy azt hitték a városőrök, / Hogy mind a ketten oly helyen forogtunk, / Hol dögihalál és fertőzet lakik, / Ajtónk lezárták és mi ottrekedtünk. / Így Mantovába el sem érkezénk.”

Hogyan lehet újra és újra vonzóvá tenni egy előadást a nézők számára úgy, hogy valójában mindenki ismeri a történet végkifejletét?

– Éppen ez a felismerés leplezi le a színház varázsát. Ismerni egy történetet nem ugyanaz, mint megélni azt. A színházban megtörténhet a megélés csodája. A *Rómeó és Júlia* örök sikere éppen azt mutatja, hogy minden kor minden kisszerűségén, mocsán átfénylik a szerelem. Vajon képesek vagyunk-e „rányilni” az emberi tapasztalat egyik legtisztább, elragadtatót állapotára? A veronai szerelmesek történetéből tudjuk, hogy a szerelem nemcsak éteri, hanem súlyos is. Ez is, mint minden nagy érzés és gondolat, paradox. Vagyunk ennek az ellentmondásnak a megtapasztalására, ahogyan Rómeó mondja: „A szerelemnek terhe földre roskaszt”. Szeretjük ezt a letaglózó állapotot, talán mert megérezzük benne, hogy a teher valóban lehet könnyű és édes, az iga pedig gyönyörűsége. Rómeó és Júlia tragédiája tehát nem csak attól aktuális, hogy ott is egy járvány dülje fel a társadalmat, hanem attól, hogy képesek vagyunk-e a színházi előadás idejére megszabadulni lelki pestiseinktől: cinizmusunktól, gögünkötől, szinte kielégíthetetlen információéhségünkötől. Túl tudunk-e lépni a mindennapossá vált karneváli hangulaton? Shakespeare – és remélhetőleg a mi előadásunk is – ezt kínálja: elidőzni a szerelem mellett.

LUKÁCSY GYÖRGY

| fotók: Eöri Szabó Zsolt

William Shakespeare

Rómeó és Júlia

Fordította: Mészöly Dezső

Rómeó, Montague fia – HERCZEGH PÉTER | Júlia – SZÁSZ JÚLIA | Lőrinc barát – BLASKÓ PÉTER | Júlia dajkája – NAGY MARI | Capulet – HORVÁTH LAJOS OTTÓ | Capuletné – TÓTH AUGUSZTA | Montague – RUBOLD ÖDÖN | Tybalt, Capuletné unokaöccse – BORDÁS ROLAND | Mercutio, Rómeó barátja – BERETTYÁN NÁNDOR | Benvolio, Rómeó barátja – SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ | Páris, ifjú nemesúrfi, a herceg atyja fia – BERETTYÁN SÁNDOR | Escalus, Verona hercege – SCHNELL ÁDÁM | Péter – RÁCZ JÓZSEF | Sámson – SZÉP DOMÁN

valamint a Kaposvári Szent István Egyetem Rippl-Rónai Művészeti karának III. éves színészhallgatói: Csabai Csongor, Csapó Judit, Farkas Laura, Foltányi Edina, Hajdú Csaba, Katona Levente, Kövesi Csenge, Madácsi István, Martos Hanga, Potonyecz Fanni, Sándor Soma, Szentgyörgyi Dániel, Urszinyi Ádám, Virágh Panna

Díszlet: Cziegler Balázs // Jelmez: Berzsényi Krisztina // Ügyelő: Dobos Gábor, Ködmen Krisztián // Súlyó: Gróf Katalin // Rendezőasszisztens: Kernács Péter

Rendező: Vidnyánszky Attila

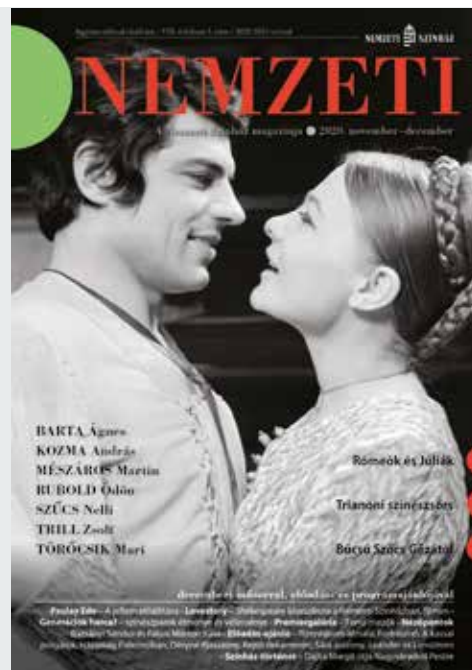
mikor? hol?

PREMIER: 2021. június 11. – 18 óra
Nagyszínpad

SZÍNPAD, FILM, SZÍNÉSZPÁROK

Kik voltak emlékeztető Júliák és Rómeók a magyar színpadon? Miként lobbantotta valódi szerelemre Beregi Oszkár Rómeó-alakítása a világhírű táncfenomént, Isadora Duncant? Mitől félt és miben reménykedett 1971-ben Töröcsik Mari? Ki készítette a legdrágább filmadaptációt a Rómeó és Júliából? (A megfajtás: egy magyar Hollywoodban.) Miért telitalálat Zeffirelli filmje és Bernstein musicalje? Rubold Ödön a Nemzeti Színház 1983-as előadására és Sík Ferenc rendezőre emlékezik. Színész(házaspár)ok a színpadi szerelmespárról: Szűcs Nelli és Trill Zsolt, Barta Ágnes és Mészáros Martin örökölt sordrámákról, a gördeszka romantikájáról, a kaukázusi Shakespeare-ről. Olvasnivalók a Nemzeti Magazin korábbi számából.

Shakespeare füvesembere

Blaskó Péter – Lőrinc barát

A természetet és az emberi lélek minden rezzenését ismerő, az életet igenlő, szeretetet sugárzó, segítőkész ferences barát alakjába bújik Blaskó Péter.

Éppen öt évtizede végzett a Színház- és Filmművészeti Főiskolán, játszott azóta a *Rómeó és Júliában*?

– 1971-ben a Nemzeti Színház tűzte műsorra Major Tamás rendezését, Töröcsik Marival és Sztankay Istvánnal a címszerepekben. Együtt játszhattam a Tybaltot alakító Csurka Lászlóval is, akivel több évtized után ismét a Nemzeti társulatában találkoztunk, s akitől sajnos tavaly örök búcsút kellett vennünk. Abban az 1971-es előadásban a két veronai család ellenségeskedését az akkori politikai konfliktusokra, az észak-írországi katolikusok és protestánsok szembenállására építette fel Major Tamás, pedig számomra elsősorban a szerelem hatalmáról szól ez a darab. Az előadás nekem saját szerepem, az ifjú Benvolio miatt emlékezetes. Lőrinc barátot Sinkovits Imre játszotta nagyszerűen.

Nehéz szabadulni a színészlegenda akkori alakításától?

– Minden színésznek meg kell találnia a saját szerepfelfogását, úgyhogy bár a fülemben cseng Sinkovits Imre hangja, meg kell találnom a magam megszólalási módját. Nagyon örültem ennek a szerepnek, mert Lőrinc barát Shakespeare füvesembere, ferences szerzetes, aki szereti és ismeri a természetet – benne az emberi lélek minden rezzenését. Egy életet igenlő, szeretetet sugárzó, segítőkész pap, Rómeó és Júlia gyóntatója, ahogyan manapság mondjuk: lelkipásztorja. A természet, az emberek és Isten szolgája. A vezérlő gondolata akkor hangzik el, amikor

a két fiatal azzal keresi meg, hogy titokban adja össze őket: „E nász, ha meglesz, tán szerencse lesz / a két családnak békülést szerez”. Vagyis abban bízunk, hogy a frigy által elősegíti a két rivális család, a Capuletek és a Montague-k megbékélését. A jó szándék azonban tragédiába fordul. De ez nem rajta múlik, hanem – micsoda szomorú párhuzam ez a dráma kora és a jelenünk között – a járvány szől közbe. Shakespeare szereplői nem a koronavírussal, hanem a pestissel küzdöttek. Ez a vész akadályozza meg a futárt abban, hogy Júlia ébredésének üzenetével eljusson Rómeóhoz Mantovába.

Így következik be a tragédia...

– Igen, de a kedves ferences testvér minderről mit sem tehet...

L. GY.

Nagy Mari, Herczegh Péter

Így írt meg „engem” Shakespeare

Nagy Mari – a dajka

A dajka bizalmasként segíti Júliát a Rómeó iránti szerelemben. Vajon jól tette ezt? Szerepről, szerelemről, fiatalságról és a „dajkaság” mibenlétéről is kérdeztük Nagy Marit.

Milyen a jó dajka?

Alkatomról nem az a klasszikus dajka-típus jut eszébe az embernek. A lényemben viszont van valami efféle, például ahogy a fiatalokkal bánok. Úgy tekintek rájuk, mintha a sajátjaim lennének. Azért is hívnak maminak. Adja is magát: Nagy Mari – Nagy Mami. Úgy érzem, ennek a szerepnek különlegesen „személyes” a viszonya a fiatalsághoz, a szerelemhez. Ez talán már a koromból is fakad. Az ember ugyanis öreg fejjel tud a legjobban odalenni a szerelemért.

A dajka bizalmas viszonyban van Júliával – szinte anyja helyett anyja. Segíti a Rómeóval kötendő titkos esküvőben, később mégis azt tanácsolja, válassza Páris herceget. Hová tűnt a szerelemben vetett hite?

Alapvetően úgy kell hozzáállni egy színdarabhoz, hogy egyik szereplő sem tudja, mi lesz a történet vége. Dajkaként az a törekvésem, hogy Júlia minden áron boldog legyen. Ha Rómeóba szerelmes, akkor vele legyen az. Shakespeare úgy írt meg „engem”, hogy nekem is volt egy lányom, akit korán elvesztettem. Ezért képzelem úgy, hogy a dajka fejében biztosan megfordult: ha az ő lánya szeretett volna bele Rómeóba, biztosan lebeszelné erről a szerelemről, és az eldöntött házasságot

javasolná. Ezt kívánja a családi béke, és a Montague-kkal folyó véres viszály miatt is ez a helyes. De a Júlia inkább olyan neki, mintha az unokája lenne, és csak azt szeretné, hogy az boldog legyen Rómeóval. Eleinte ezért segíti a két szerelmezt...

Aztán minden másként alakul.

Amikor Júlia engedetlenül ellenáll a házasságra kényszerítésnek, apja, Capulet éktelen haragra gerjed. A dajka védelmezni akarja a lányt, ezért azt tanácsolja neki: mégis menjen hozzá a család által kijelölt férjhez, Párishoz. Ezt diktálja az öregasszony veszélyérzete, élettapasztalata és -ösztöne. A szerelmes Júliának azonban ez nem jó tanácsként hangzik, hanem úgy érzi, hogy egyetlen bizalmasa is elárulta... Amikor a dajka később meglátja a tetszhalott Júliát (és mi mást hihetne, minthogy valóban meghalt), lelkileg összeroppan. Felmerül benne a gyöttrő kérdés: miért kellett Júliának meghalnia? Talán bizony a tanácsa miatt? Rádöbben, hogy rosszat cselekedett. Azt kellett volna mondania, hogy gyere, Júliám, segítsek, rejtőn kiszökünk a városból, és elmész Rómeóhoz Mantovába. Ne törődj se apáddal, se anyáddal. Ezt is mondhatta volna – de nem így történt...

SALLAI ZSÓFIA

PREMIER-PORTRÉ • PÉTER ÉS JÚLIA

Herczegh Péter (Rómeó)
és Szász Júlia (Júlia)

Rómeó és Júlia – maszk nélkül

Találkozás a Shakespeare-dráma két főszereplőjével, Szász Júliával és Herczegh Péterrel

Shakespeare Rómeó és Júlia című drámájának egyik próbája után találkozunk a Júlia szerepét alakító Szász Júliával és a Rómeóként bemutatkozó Herczegh Péterrel a Nemzeti Színház büféjében. A két fiatal a fotózás kedvéért leveti a járvány miatt viselt arcmaszkot, és a jelképes színházi álarcok sem kerülnek elő, hiszen az alakoskodás távol áll tőlük, nevetésről sem lehet szó a készülő előadás kapcsán. Pedig végletek között feszül a dráma. Rómeó és Júlia megéli a legnagyobb boldogságot, majd a legszomorúbb tragédiát is – a történet szerint néhány nap, a színpadon néhány óra alatt.

Ha valaki a keresztségben a Júlia nevet kapja, az biztos hamar megismeri Rómeó és Júlia történetét. Mikor hallott először a veronai szerelmesekről?

SZÁSZ JÚLIA: Ha a történetet nem is ismertem meg olyan hamar, azt, hogy előszeretettel ugratnak a „Hol van a Rómeód?” kérdéssel, és hogy erre nem kell válaszolni, korán megtanultam. Tizenegy éves lehettem, amikor a bátyám nézte a Baz Luhrmann-féle feldolgozást, és én is leültem mellé, ez volt az első találkozásom a történettel. Emlékszem, hogy nagyon megrázott az egész. Később Zeffirelli filmjét sokszor megnéztem, de színházban nem láttam, kivéve Petiék vizsgaelőadását az egyetemem.

Péter tehát volt már Rómeó!

HERCZEGH PÉTER: Ahogy a kaposvári osztályunkban minden fiú, én is voltam Rómeó. Ott ifjabb Vidnyánszky Attila rendezte a vizsgaelőadásunkat, most pedig az édesapjával készülünk a bemutatóra. Ott folyamatosan váltottuk egymást a főszerepben. Nekem akkor az erkélyjelenet jutott.

SZÁSZ JÚLIA: Egyébként a felvételin, a harmadrostán nekünk is be kellett mutatni egy-egy jelenetet a drámából, ott rám is jutott egyszer Júlia szerepe... Úgy gondolom, hogy ez egy rendkívül összetett és nehéz, ugyanakkor gyönyörű szerep, amivel öröm megbirkózni. Nem véletlenül sok színész

HERCZEGH PÉTER

New Yorkban született 1992-ben. Kétéves volt, amikor hazaköltözött a családjá. Általános- és középiskolai tanulmányait a budapesti Szabó Lőrinc Két Tannyelvű Általános Iskola és Gimnáziumban végezte, 2012-ben érettségizett. Egy évig a Werk Akadémián tanult filmes rendezőasszisztens szakon. 2013-tól 2018-ig a Kaposvári Egyetem színész szakos hallgatója volt Uray Péter osztályában. 2018-ban lett a Nemzeti Színház tagja.

A 2020/21-es évad új bemutatói közül szerepet kapott *A kassai polgárok*, valamint a *Rómeó és Júlia* című darabokban. A színház repertoárján lévő előadások közül a következőkben látható: *Tizenhárom alfa, Rocco és fivérei*, *Az ember tragédiája*, *Woyzeck*, *Egri csillagok*, *Bánk bán*, *Részegek* és *János vitéz*.

Együtt a Rómeó és Júliában

szerepálma. Nagy dolog és megtiszteltetés, hogy ezzel a feladattal kezddhetem friss társulati tagként a nemzeti pályafutásomat.

Péternek nem Rómeó, hanem Cyrano volt a szerepálma. Legalábbis egy korábbi nyilatkozatában ezt mondta...

HERCZEGH PÉTER: Igen! Cyrano a régi nagy kedvenc. Megtetszett, mert vág az esze, talpraesett, ügyesen forgatja a kardot. Rajongtam érte, mert mindenféle helyzetben feltalálja magát, szellemesen reagál a megjegyzésekre. Ha beszélnek neki, ő vissza-szól – és nem is akárhogy. Cyrano továbbra is ott van a legjobbak között, de nálam sem ő van most az első helyen... És ebben jelentős szerepe van Júliának!

Rómeó mindent visz?

HERCZEGH PÉTER: Igen. Rómeó próbára tesz engem is. Ez nekem is megtisztelő feladat. Ebben a szerepben néhány óra alatt kell átélni a teljes életet. Magasságokat és mélységeket. A legnagyobb boldogságot és a legsötétebb tragédiát. A fiúból férfi lesz, szeret és szeretik, de ezzel együtt, szinte egy időben mindent elveszít.

Két fiatal egymásra néz, fellángol a szerelem. Van ilyen?

HERCZEGH PÉTER: Hogyne lenne! Ott van a drámában. Megírta Shakespeare! Szerelem első látásra.

De komolyan?!

HERCZEGH PÉTER: Komolyan mondom.

SZÁSZ JÚLIA: Szerintem is van ilyen. Az más kérdés, hogy a való életben meddig tart ez a felfokozott, varázslatos állapot. Hogy aztán ez el tud-e mélyülni, miután jobban megismeri egymást két ember... de abszolút létezik, igen!

HERCZEGH PÉTER: Igen!

Kicsit bővebben!

HERCZEGH PÉTER: Igen, igen.

Péter huncut mosollyal bólogat! Ezt most, hogy írom le?!

HERCZEGH PÉTER: Így! Ha így látja! Péter huncut mosollyal bólogat...

A szerelmesek kapcsolatát ma is befolyásolhatja ilyen erősen a család?

SZÁSZ JÚLIA: Azon a koron már túl vagyunk, legalábbis a világnak ezen a felén, amikor a család döntött a fiatalok házasságáról, de nem is olyan régen még számított a rang, a vagyon, a földbirtok „összeházasítása”. Ez még ma is tetten érhető, bizonyos körökben az anyagi helyzet meghatározó lehet egy házasságnál, de azért sokkal nagyobb szabadsága van egy fiatal párnak.

A színház is szerelem? Milyen volt az első találkozásuk?

SZÁSZ JÚLIA: Kiskoromtól kezdve sokat jártam színházba, az első meghatározó színházi élményem is éppen a Nemzeti Színházhoz köthető. Az általános iskolai osztályommal jöttünk megnézni a *Holdbeli csónakost*. Nem sok mindenre emlékszem, csak képekre és arra, ahogy Kaszás Attila énekelt. Sokszor azt éreztem, a színházban valami varázslat történik... Az viszont, hogy én ezt szeretném csinálni, sokkal később fogalmazódott meg bennem. Verseket gyakran és szívesen mondtam, már két-évesen kívülről fújtam az *Öreg néne őzikéjét*. Az általános iskolában is sokat szerepeltem, a gimnáziumban tagja voltam egy színjátszó csoportnak, de nem azért jártam oda, mert színész akartam lenni, ez akkor bennem komolyabban fel sem merült. Tulajdonképpen a szüleim biztattak: próbáljam meg a felvételit. Nem igazán hittem magamban, érettségi után a bölcsészkarra jelentkeztem. Érdekelt a művészettörténet, a képzőművészet, de a pszichológia is. Aztán mégis erre terelődött az utam.

HERCZEGH PÉTER: Mi is jártunk színházba, az iskolával is, a családdal is, de hogy őszinte legyek, engem ez akkor még különösebben nem fogott meg. Sokkal jobban érdekelt a film. Amikor a pályaválasztásról kellett volna döntenem, akkor is arra gondoltam, leginkább filmszínész szeretnék lenni. Az iskolában én is sokat szerepeltem, indultam a versmondó versenyeken, beiratkoztam Földessy Margit drámastúdiójába. Szóval

SZÁSZ JÚLIA

Budapesten született 1994-ben. A szigetszentmiklósi Batthyány Kázmér Gimnáziumban érettségizett 2014-ben. 2015-től 2020-ig a Kaposvári Egyetem színész szakos hallgatója volt Cserhalmi György osztályában. 2020-ban lett a Nemzeti Színház tagja.

A 2020/21-es évad új bemutatói közül szerepet kapott a *Forró mezők*, a *Leander és Lenszirom*, valamint a *Rómeó és Júlia* című darabokban. Már főiskolásként is játszott a *Rocco és fivérei*, a *Meggyeskert*, *Az ember tragédiája*, *A vihar*, a *Woyzeck*, a *Bánk bán* című előadásokban, valamint megkapta Mari szerepét a *Körhinta*, és Illuska szerepét a *János vitéz* című előadásokban.

készültem. De elsőre nem vettek fel az egyetemre. Így egy évig a Werk Akadémián tanultam filmes rendezőasszisztensnek. Másodjára is jelentkeztem, akkor sem sikerült elsőre, de valaki visszalépett, és helyette én lettem a befutó. A színház varázsa leginkább csak az egyetemi évek alatt fogott meg igazán.

A filmes feladatok eddig leginkább Júliát találták meg, Pétert nem...

HERCZEGH PÉTER: Még nem! De ha lenne valami jó filmes felkérés, nem utasítanám vissza!

Júliát két sorozatban is láthattuk a tévében. Jelentkezett a szerepekre?

SZÁSZ JÚLIA: *A Tanár* című sorozatba először az egyetemről küldték el a fényképeinket a produkciónak, és ez alapján hívtak be castingra, ami három forduló volt. Az egyik diák, Holczer Petra szerepét kaptam meg, aki egy elég negatív karakter. Kihívás volt, sokat tanultam belőle. *A Bánk földje* című telenovella egy romantikus, a kiegyezés korában játszódó történet. Itt egy öntudatos nőt, a korszellem, a társadalmi elvárások ellenére a saját útját járó, orvosnak tanuló bárókissasszonyt kellett alakítanom. Jelenleg egy magyar gyártású HBO-sorozatban forgatok. A történet 1985-ben játszódik, a rendszerváltás előtti időkben, és egy csapat fiatal egyetemista küzdelmeiről, felnőtté válásáról, az akkori kommunista rendszer ellen való lázadásáról szól.

Azt szokták mondani, hogy az ismertséget, a népszerűséget nagyon jól szolgálja a televízió, de a színházi szereplésnek árthat...

HERCZEGH PÉTER: Mert?!

Mert mondjuk egy komoly előadás közben, amikor először színrre lép a színész, valaki bekiabál a nézőtérről: Hahó, Peti! Hahó, Petra! Vagy hogy kerül ide báró Rokoczay Anna?!

SZÁSZ JÚLIA: Szerintem ártani nem árt a színházi szereplésnek, sőt, több embert bevonozhat, olyanokat, akik amúgy nem feltétlen néznék meg az adott előadást.

Hogy lehet bevonozni a mai fiatalokat a színházba?

HERCZEGH PÉTER: Erről Juli tudna többet mondani. Ő benne volt a *Bánk-misszió*ban is.

SZÁSZ JÚLIA: Amikor harmadévesek voltunk, a Nemzeti Színházban végeztük a gyakorlatunkat, és mindannyian játszottunk a *Bánk bán*ban Udvaros Dorottya, Söptei Andrea, Mátray László, Horváth Lajos Ottó és a többi nemzeti színész mellett. A „nagy Bánkkal” párhuzamosan az osztályunknak Vidnyánszky Attila megrendezte Katona József drámájának tantermi változatát, a *Bánk-missziót* is. Rengeteget utaztunk

Szép Dománnal a Rocco és fivéreiben

vele, közel harminc vidéki és budapesti gimnáziumban, szakközépiskolákban játszottuk. Sokszor nehéz volt reggel kilenckor egy tanteremben nekiveselkedni ennek a drámának, de nagyon jó csapatként működöttünk, és azt vettük észre, hogy a diákok is egyre jobban bevonódnak. Aztán a beszélgetések során kiderült, hogy az általunk játszott előadás – egy bő tanórányi idő – sokszor közelebb hozta hozzájuk Katona művét, segített a megértésében. Nagyon sok érdekes vélemény, megjegyzés hangzott el ezeken a találkozásokon, amiért megérte csinálni. Biztos vagyok benne, hogy az ilyen alkalmak után többen eljöttek ide a színházba is. De azt nem tudom, mi vonzza be leginkább a fiatalokat, illetve hogy van-e erre konkrét recept.

HERCZEGH PÉTER: Például *A Pál utcai fiúk* bevonozta a fiatalokat a Vígsházba... De nem biztos, hogy mindenkit. Van, akihez ki kell menni, el kell vinni az előadást, van, akit be kell vinni egy ilyen népszerű előadásra, van, akire sem ez, sem az nem hat igazán.

Pétert is vonzza a musical? Szívesen lenne egy ilyen előadásban mondjuk Boka vagy Áts Feri?

HERCZEGH PÉTER: A musical nehéz műfaj. Annyira azért nem tudok énekelni.

Pedig tanult zenét! Az egyetemi zenekarban is játszott.

HERCZEGH PÉTER: Csak azért trombitáltam, hogy ne kelljen énekelnem... Igaz, tanultam zenét, három évig még zongoráztam is. De Juli szépen énekel!

Juli vállalna ilyen szerepet?

SZÁSZ JÚLIA: Attól függ. Soha nem vonzott különösebben a műfaj, nem is érzem magam felkészültnek a musicalhez, képzetlen a hangom. Szeretek énekelni, de amikor egy előadásban kell, hajlamos vagyok begörcsölni, ezen még sokat kell dolgoznom. Egyébként közel áll hozzám a zene. Hat évig csellóz-

tam általánosban, aztán jó ideig nem volt hangszer a kezemben, egészen másodéves koromig, akkor egy előadás miatt újra elő kellett vennem. A székesfehérvári, Szikora János rendezte *Három nővér*ben mint a fiatal Mása nem zongoráztam, hanem cselőztam a színpadon. Sajnos vissza kellett adnom azt a hangszert, de tervben van, hogy folytatom...

HERCZEGH PÉTER: Ugye, megmondtam, hogy erről is többet tud Juli, mint én?!

A bukásról viszont Péternek kell beszélnie! Hogy jutott eszébe színpadra vinni ezt a Camus-regényt?

HERCZEGH PÉTER: Megfogott... Tetszett a regény.

De miért egyedül csinálta? Miért a Spiritben? Miért nem itt, a Nemzetiben?

HERCZEGH PÉTER: Foglalkoztatott *A bukás* főszereplőjének, a korábban sikeres ügyvédnek ez a kegyetlenül őszinte kitárulkozása. Nagyon sok bölcsesség van a regényben, komoly erkölcsi dilemmákat vet fel. Ezért gondoltam, színpadra kellene vinni. Egyedül csináltam, mert féltem, nem voltam elég biztos magamban. De azt sem szerettem volna, ha ki kell adnom a kezemből az egészet. Nagyon a sajátomnak éreztem. Úgy képzeltem, hogy csak szűk körben, egy lakásban adom elő.

Szűcs Nellivel és Horváth Lajos Ottóval *A viharban*

Aztán amikor az osztálytársakkal a *Karamazov fiúveket* játszottuk a Spiritben, akkor beszéltem a tervemről Perjés Jánosnak. Ő ajánlotta fel a szabad helyet. Végül is elfogadtam. Legalább kötelező lesz bemutatnom. Nem hagyhatom elúszni. Én csináltam mindent: szövegkönyvet, hangosítást, világosítást... Mindent. Izgalmas volt. Sajnos a Covid miatt azzal is le kellett állnunk.

Júliát nem foglalkoztatja valami hasonló gondolat?

SZÁSZ JÚLIA: Most még nem mernék ilyesmire vállalkozni. A monodrámát komoly feladat, nem könnyű egyedül fenn tartani a közönség érdeklődését, lekötni a figyelmét. Nekem biztonságot jelent, ha ott vannak mellettem a kollégák.

Már októberben megjelentek Budapest közterein a Rómeó és Júlia plakátjai. Milyen volt találkozni önmagukkal?

SZÁSZ JÚLIA: Eleinte furcsa. Még szokni kell az ilyesmit...

HERCZEGH PÉTER: Amikor megláttam magam, azt kezdtem figyelni, vajon mások mit szólnak hozzám, milyen képet vágnak, ha nézik a plakátot. Még szinte reméltem is, hátha írnak vagy rajzolnak rá valamit. De egyelőre semmi. Nem zavar különösebben, mert azt hiszem, az utcán senki nem ismer meg.

Pedig most már ismertek lesznek. Egy Rómeó és Júlia-előadás mindig esemény. Ennek kapcsán szerepeltek a tévében, az újságok is írnak a készülő bemutatóról. Lesznek kritikák is. Erre felkészültek?

HERCZEGH PÉTER: A kritika, ha jó, az csak jó lehet! De ez tényleg nem foglalkoztat.

SZÁSZ JÚLIA: Nem hiszem, hogy erre fel kell, vagy fel lehet készülni. Nekünk a bemutatóra kell felkészülni, és az azt követő előadásokra.

Az idén a Rómeó és Júlia kapcsán hirdetett spotversenyt a Nemzeti Színház. Ha benevezhetnének, miről szólna a kisfilmjük? Vagy kérdezhetném úgy is, mit idéznének a drámából?

SZÁSZ JÚLIA: A mi spotunk – versenyen kívül – ott van a színház honlapján. Nagyon nehéz feladat kiragadni ebből a gazdagon megírt drámából néhány sort. Én a videóban a következőket mondom: „Jöjj éj, sötét pillájú édes éj. Add nekem Rómeót! S ha meghal egyszer, teremts belőle tenger csillagot...”

HERCZEGH PÉTER: „Amit nem érzel, arról nem beszélhetsz. Volnál csak ifjú, volnál Júliámé – Egyórási férje s bátyja gyilkosa...” Ebben minden benne van.

Ez tényleg szép...

HERCZEGH PÉTER: Szép és szörnyű.

FILIP GABRIELLA

| fotó: Eöri Szabó Zsolt

ÉVADFORDULÓ • 2021/2022

**„Minden igazgató óvatosabban fogalmaz egy ilyen év után,
de annyi elmondható, hogy gazdag programmal,
alázattal és szenvedéllyel várjuk vissza a nézőinket.**

Visszanyerni a közönség bizalmát

A járványos időszak után gazdag és változatos évaddal várja nézőit a Nemzeti Színház

Hogyan lehet a remélhetőleg lecsengő járvány után újraindítani a színházat? Milyen kétségekkel kell megküzdeniük a színészeknek? Megtalálta-e a Nemzeti Színház a kényszerű leállásban rejlő lehetőségeket? Vidnyánszky Attila, a Nemzeti Színház igazgatója beszél a mögöttünk hagyott esztendőről és az új évadról.

Mi a legnagyobb kihívás, ami a színházi szakma előtt áll az újraindításkor?

– Ahogyan elvesztettük az életünk meghatározó részét, a színházat, és most újra visszanyerjük, talán jobban megbecsüljük majd. Talán nagyobb alázattal és hálával fordulhatunk a munkánkhoz. Mert alighanem mindannyian elbizonytalanodtunk. Mi végre is játszunk? Mi a művészetek, a színház szerepe közösségünk életében? Ezért most a legfontosabb, hogy újra kell építenünk a bizalmat nézőinkben. 2019-ben több mint nyolcmillió jegyet adtak el a magyarországi színházak. Ez az érdeklődés lakosságarányosan nemzetközi összehasonlításban is azt mutatja, hogy Magyarországon az emberek nagyon szeretik a színházat.

Folytathatjuk ugyanott, ahol a pandémia előtt abbahagytuk?

– Ez kulcskérdés. Sokan azt jósolják, hogy a szeptemberi újraindulással egyszersmind visszazökkenünk a korábbi életformánkba, és a színházak ugyanolyan telítettséggel játszanak majd, mint korábban. Adja Isten, hogy így legyen, de én kétkedőbb és óvatosabb vagyok. A színház helyzetének újraértékelésével, az évtizedes megszokások megtörésével és a nézői aggodalmakkal kalkulálnunk kell. Mindezeket a mentális, kulturális gátakat nem tudjuk majd „bemondásra” lebontani. Szerintem hosszú és lassú lábadozás elé néz a kulturális életünk, és különösen érzékenyen érinti majd ez az egész előadó-művészeti szakmát.

A színészek a nagy kihagyás után igénylik, hogy gyakorlatokkal és tréningekkel szokjanak vissza a színpadra és a játékhoz?

– A Nemzeti egyik jelentős, több évtizedes színészi tapasztalatával rendelkező művésze mondta nekem a *Rómeó és Júlia* házi bemutatója előtt, hogy mennyire szorong a színpadtól, mert kiesett a gyakorlatból. A színész ugyanis nem csupán érzékeny lélek, de sportolói természet is, akinek szüksége van az igénybevételre, hogy edzésben legyen és a készségei ne kopjanak. Az előadások olyan energiakisülések, amelyek egyszerre fárasztják és éltetik. Ősz óta híján voltak ezeknek a kisüléseknek, és most nehéz visszatérni. Igaz, a mi színészeink nem estek ki teljesen a gyakorlatból. Akadtak színházak, amelyek az őszi leállás után teljesen színpadi feladat nélkül hagyták a színészeiket, én viszont arra törekedtem, hogy minden alkalmat megragadjuk a munkára. Sok türelmet, alkalmazkodókészséget követelt meg tőlünk ez az időszak, de a *Rómeó és Júlia* mellett *A Mester és Margarita* próbái is folyhattak. Időnként le kellett állnunk, majd újra belevágtunk, de mindenki tudta, milyen feladat vár rá. Ez a zaklatott munkarend természetesen mindenkit igénybe vett, de legalább nem idegenedtünk el a szakmánktól.

Rádásul hibrid üzemmódra kapcsolt a színház, hiszen több forgatás is zajlott.

– A közönségünket streamelt, azaz online közvetített előadásokkal szolgáltunk, de több nagyszabású filmfelvételnek is

SZÍNHÁZ JÁRVÁNY IDEJÉN

Helyzetkép – válság és kilábalás. Hogyan éljük túl a színházi válságot Amerikában, Németországban, Romániában és Svédországban. Igazgatók mondják: Rudolf Péter, Vidnyánszky Attila, Gemza Péter, Vándorfi László. Érdekvédők kritikája, valamint segítség és lehetőségek. Olvasnivalók a Nemzeti Magazin előző számából, amelyben megemlékeztünk Törőcsik Mari kivételes pályájáról is.

Udvaros Dorottya és Söptei Andrea Az ajtó próbáján | fotók: Eöri Szabó Zsolt

otthont adott a színház. A forgatások sok tapasztalattal és élménnyel gazdagítottak minket, és örülök, hogy színészeink rengeteg munkával járultak hozzá ezekhez a produkciókhoz. *(A témáról lásd keretes írásunkat!)* A színházban minden előadás elröppen, hiszen mi a jelen művészetét gyakoroljuk. A film ebből a szempontból egészen más, és a pandémia okozta megannyi szomorúság és mellőzöttség közepette hálások lehetünk ezekért a lehetőségekért. Azért, hogy felfedezőútra indulhattunk együtt egy másik műfajban.

Ilyen előzmények után milyen évadot tervez a Nemzeti Színház a 2021/22-es szezonban?

– Dúsát és kompromisszummenteset. A pandémia okozta válság és megrendültség alkalmat kínál arra, hogy létezésünk, világunk, életünk alapvető és nagy kérdéseivel, az emberi természet mibenlétével foglalkozzunk. Ezért olyan előadások adják az évad gerincét, mint a *Rómeó és Júlia*, *A Mester és Margarita*, az *Ördögök*, a *Bakbánsnők* – a világirodalom legnagyobb szerzői: Shakespeare, Bulgakov, Dosztojevszkij, Euripidész. A sort az *Agon* című darab emberiségvíziójával kell kiegészíteni, amelynek szerzője a két éve elhunyt író-zeneszerző, Józsa Péter Pál. Nagyszerűen kapcsolódnak ezekhez Szabó Magda és Hubay Miklós, valamint Lope de Vega és Tennessee Williams művei, rendszeres vendégként pedig repertoárunkban szerepel a kaposvári társulat Csiky Gergely vidám darabjával, a *Buborékokkal*. Ismét nagyszerű rendezői csapat állt össze! Megismerhetjük a macedón Aleksandar Popovskit, a spanyol Ignacio Garcíát, az orosz Nyikolaj Roscsint, és a Nemzetiben dolgozik majd a világsszínház egyik nagy mestere, a görög Theodórosz Therzopoulosz. Visszatérő rendezőnk a norvég Eirik Stubo és az erdélyi Szabó K. István. Rendezőként is bemutatkozik társulatunk színművésze, Rátóti Zoltán.

Vannak „tartozásai” a Nemzetinek. A járvány miatt 2020 tavaszán és az idén is elmaradt a Madách Nemzetközi Színházi Találkozó, a MITEM...

– Folyamatos újratervezés az életünk. A járvány okozta utazási nehézségek ellenére nagy erővel folyik a MITEM szervezése is. Külföldi partnereink azon vannak, hogy megmutatkozhassanak a magyar közönség előtt. Vannak társulatok, amelyek számára a turnézás jelenti az „életet”, francia, orosz, amerikai, szlovén, algériai és határon túli barátaink és kollégáink gözerővel terveznek és bízunk. Emellett a magunk módján mi is megünnepeljük majd a tavalyról idén szeptemberre halasztott Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszust, bepótoljuk a nemzetiségi színházak fesztiválját, a Jelen-létet is. Az évad első premierjét immár évek óta Gyulán tartjuk, az idén Szabó Magda *Az ajtó* című regényéből készült előadást mutatjuk be a Várszínházban. A *Körhintát* az ország egyik legkülönlegesebb színpadán, a szarvasi Vízi Színházban játsszuk. Csíksomlyó és Esztergom után Debrecenbe hívták meg a Magyar Nemzeti Táncegyüttessel közös produkciókat, a *Csíksomlyói passiót*, és a híres Nagytemplom impozáns kulisszái előtt játszhatjuk majd el Jézus szenvedéstörténetét. Utra kelnek az előadástestjeink is, *A sügő* látható lesz a Vidor Fesztiválon Nyíregyházán. Természetesen mindenki sok az aggodalom, de ezeket a terveket nem csupán dédelgetni szeretnénk, hanem megvalósítani is. Minden igazgató óvatossággal fogalmaz egy ilyen év után, de annyi elmondható, hogy gazdag programmal, alázattal és szenvedéllyel várjuk vissza a nézőinket.

LUKÁCSY GYÖRGY

SZÍNHÁZ FILMEN

Hun történet, blues-story, paneldráma és a vándorszínészet hőskora – az Isten ostroma, a Hé, Magyar Joel, a Woyzeck és a Déryné színházi-filmes verziója is elkészült. Amíg a színház a járvány miatt zárva volt, a kamerák forogtak.

– Egy színházi előadás filmre vitele „külön” művészet – mondja Vidnyánszky Attila rendező, a Nemzeti Színház igazgatója. – Ha van rá lehetőség, érdemes nem csupán rögzíteni egy produkciót, ahogyan régen az előadások „közvetítése” történt. Nagy élmény hajdani emlékezetes rendezéseket így látni a tévében, de ma ennél többre lehetünk képesek. Az a cél, hogy olyan módon kerüljenek filmre előadások, ami megőrzi a színházi aurát, a felvétel a rendező színházi alkotása marad, ugyanakkor a jelenetek és a színészi játék is alkalmazkodik a filmes igényekhez. Így a végeredmény otthon, a tévé képernyőjén vagy a számítógép monitorján nézve is színházi élményt nyújt. Ennek jegyében forogtak a kamerák a Nemzetiben a pandémia hónapjaiban.

A Nemzeti Filmintézet (NFI) televíziós pályázatának köszönhetően elkészült az Attila hun király szerelméről és haláláról szóló az Isten ostroma előadás „crossover”, vagyis vegyes műfajú, színházi és filmes felvétele. Filmre került Georg Büchner Woyzeck című drámája, az ifj. Vidnyánszky Attila által vezetett Sztalker Csoport és a Nemzeti Színház együttműködésében készült „paneldráma”.

A Hé, Magyar Joel forgatásán

Megszületett Földes László Hobo bluesdarabjának, a *Hé, Magyar Joel*-nak színházi-filmes verziója. Ez utóbbi két darab felvételét teljes egészében saját forrásból finanszírozta a Nemzeti.

A Nemzeti Színház partnerintézménye a Déryné Program és Színház. A névadóról készült Herczeg Ferenc-vígjátékból, a Déryné ifjasszony előadásából készülő filmadaptáció forgatásai a Nemzetiben és a vácrátóti botanikus kertben zajlottak.

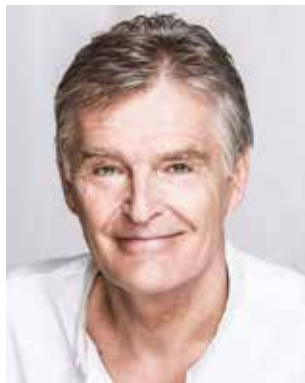
(KORNYA)

UDVAROS DOROTTYA

SÖPTEI ANDREA

RUBOLD ÖDÖN

TÓTH LÁSZLÓ

„**É**n öltem meg Emerencet. Ezen az se módosít, hogy nem elpusztítani akartam, hanem megmenteni.”

Az ajtó

Az ajtó főhőseit, Szabados Magdát és Szeredás Emerencet Szabó Magda önmagáról, valamint a Júlia utcai lakása egykori bejárónőjéről, Szőke Juliannáról mintázta. A történet egy egyszerű, méltóságát őrző, élete borzalmait magába záró öregasszony és a sikeres művész szeretetküzdélme mitikus mélységet nyer az önostorozó őszinteséggel feltárt történetben. Milyen titkokat rejt az ajtó, amely mögött Emerenc él? És milyen árulást követ el az író? A hétköznapi látás számára meg nem mutakozó lelki dimenziókat tár fel ez a nyomozás, amit saját maga ellen indít az író, és emeli Emerencet az emberi méltóság balladái hősnőjévé.

– Szabó Magda legérzékenyebb regénye *Az ajtó* – mondja Szabó K. István rendező.
– Tudjuk-e, mi lakozik a másik emberben? Képesek vagyunk-e felmérni, milyen hatással vagyunk a másik emberre? Ezeket a kérdéseket tárja fel a regény, amiből új adaptációt

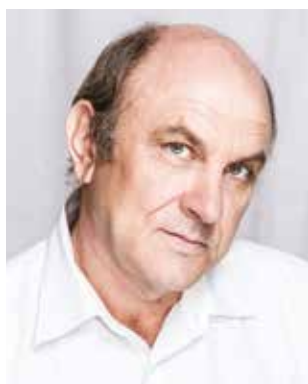
készítettünk, hogy a színészekkel egy közös úton elindulva megfejtessük a mű titkát... Azt, hogy mi rejtezik a mi „ajtónk” mögött.

A főszerepet játszó Udvaros Dorottya szerint titokzatos, szikár alak Emerenc, akinek az íróval egészen különleges kapcsolata alakul ki.

– Nagy egyetértés is lehetne kettejük között, ehelyett azt látjuk, milyen nehezen csiszolódik össze ez a két nehéz ember. Szabó Magdában az a különleges, hogy műveinek minden komoly és komor alakját, így Emerencet is úgy tudta megírni, hogy érezzük: alkotójuk az életet a maga teljességében, minden gazdagságában és titkaival együtt ismeri.

„Nemcsak gazdag anyagi, igazmondó, aktuális, olvasmányos, hanem mindjárt bravúros” – írta róla a költő, Nemes Nagy Ágnes. Jókai Anna író társ varázslónak tartja: „Szabó Magda, amikor ír, azt teszi az emberi világgal, amit csak akar. Mindent megkapott a varázslathoz: lenyűgöző nyelvi erőt, élmény-bőséget, és a szükséges – bár fejelemzetten titkolt – szenvedést.”

Szabó Magda a világon a legismertebb modern magyar író. Az 1987-ben írt *Az ajtó* is közel 40 nyelven jelent meg, franciaországi kiadása után, 2003-ban alkotóját a rangos Femina-díjjal tüntették ki. Bereményi Géza színpadra adaptálta, az Oscar-díjas Szabó István 2012-ben filmet forgatott belőle Helen Mirren főszereplésével.

VARGA JÓZSEF

BAKOS-KISS GÁBOR

Szabó Magda: **Az ajtó**

Szereplők: UDVAROS DOROTTYA, SÖPTEI ANDREA, RUBOLD ÖDÖN, TÓTH LÁSZLÓ, GIDRÓ KATALIN m. v., SZÜCS NELLI, MARTOS HANGA E. H., HERCZEGH PÉTER, BAKOS-KISS GÁBOR, VARGA JÓZSEF

Rendező: SZABÓ K. ISTVÁN

Premier:

2021. augusztus 16. • Gyulai Várszínház | 2021. szeptember-október • Gobbi Hilda Színpad

TRILL ZSOLT

KATONA KINGA

BARTA ÁGNES

BORDÁS ROLAND

„Ki állította, hogy nincs a földön igaz, hűséges, örök szerelem? Megérdemli, hogy kitépjék a hazug nyelvét!”

A Mester és Margarita

Ivan Nyikolajevics „Hontalant” alsóneműben és feszülettel a nyakában beviszik egy moszkvai elmegyógyintézetbe. Teljesen összezavarodva magyarázza az orvosnak, hogy találkozott az ördöggel, akinek valamilyen köze volt barátja, az irodalmi folyóirat-szerkesztő és elkötelezett ateista Berlioz lefejezéséhez. De az orvosok és ápolónők közül senki sem hisz neki. Ivant a cellájában, titokban felkerekíti a rejtélyes Mester, aki ugyancsak páciens, és aki ismeri Poncius Pilátus történetét... Az elmegyógyintézetben kívül az ördög, Woland és társai garázdálkodnak Moszkva utcáin, a színházban ruhákat osztanak és pénz hullik az égből. Az előadás végén a ruhák eltűnnek, és mindenki meztelenül bolyong a városban, a pénznek szintén nyoma vesz... Megjelenik a Mester szerelme is, aki alkut köt Wolanddal... Elmesélhetetlenül gazdag, sokrétű, szövevényes, titokzatos, magával ragadóan varázslatos Mihail Bulgakov regénye, *A Mester és Margarita*.

Bulgakov (1891–1940) a sztálini elnyomás egyik áldozata volt, művei – melyekben nem engedett önnön erkölcsi mércéjéből – egy idő után nem jelenhettek meg. *A Mester...* is csak a 70-es években kerülhetett teljes terjedelmében az olvasók kezébe a Szovjetunióban. A regénynek számos filmes és színházi feldolgozása született már, 2005-ben Szász János rendezésében volt látható a Nemzetiben.

– A regény az 1930-as évek Moszkvájának szovjet mindennapjaitól indul, de aztán „összezavar” bennünket az író, és így jutunk el egy csodákkal és elmegyógyintézeti jelenségekkel kizökkentett valóságon keresztül Jézus és Pilátus világába. Egyrészt *A Mester és Margarita* hangulata éppen olyan hideg, mint a *Félelem és reszketés Las Vegasban* című Terry Gilliam-film, másrészt Bulgakov – és nyomában a készülő előadás – olyan abszurd humorral fűszerezi ezt a rendkívül nyomasztó légkört, ami felér egy Monty Python-darab legjobb pillanataival – magyarázza a macedón Aleksandar Popovszki, az egyik legnépszerűbb ex-jugoszláv rendező. Újvidéki előadása, a *Borisz Davidovics síremléke* a MITEM után szerepelt a 2019-es POSZT versenyprogramjában is, és megkapta a „Legjobb társulati ösz-szjátékért” járó díjat.

RÁC JÓZSEF

SZARVAS JÓZSEF

Mihail Bulgakov: **A Mester és Margarita**

Szereplők: TRILL ZSOLT, KATONA KINGA / SZÁSZ JÚLIA, BORDÁS ROLAND, KOVÁS S. JÓZSEF, RÁC JÓZSEF, SZÉP DOMÁN, BARTA ÁGNES, MÉSZÁROS MARTIN, SCHNELL ÁDÁM, BERETTYÁN SÁNDOR, RÁTÓTI ZOLTÁN, KRISTÁN ATTILA, SZARVAS JÓZSEF, TÓTH LÁSZLÓ

Rendező: ALEKSANDAR POPOVSKI

Premier: 2021. szeptember • Nagyszínpad

Történelmet írunk.

A Múlt-kor történelmi magazin aktuális számait keresse az újságárusoknál vagy fizessen elő kedvezményesen:

mult-kor.hu/elofizetes ◀◀

Már digitálisan is elérhető.

RÁTÓTI ZOLTÁN

BERETTYÁN NÁNDOR

KRISTÁN ATTILA

SZÁSZ JÚLIA

„**A legnehezebb az életben: élni és nem hazudni.**”

Ördögök

Radikális politikai mozgalmak és terrorista merényletekre is képes titkos oroszországi csoportok tevékenységéről valós események alapján írta meg Fjodor Mihajlovics Dosztojevszkij egyik legnagyobb hatású regényét, az *Ördögöket*. „Számomra ez a munkám a legértékesebb... szeretném nagyon jól kidolgozni... Magukkal ragadnak a fejekben és szívekben összegyűlt gondolatok, még ha pamflet is lesz belőle, akkor is kimondom őket” – írta a szerző készülő művéről 1870 tavaszán. A munka során Dosztojevszkij egyre inkább elmélyült korának filozófiai irányzataiban és a fiatal értelmiségiek közt terjedő „nihilista” gondolkodás jelenségében, így végül ez a műve a *Bűn és bűnhődés*-ben felvetett szellemi és egzisztenciális dilemmák továbbgondolásának is tekinthető.

A világirodalom egyik legnagyobb hatású írója, Dosztojevszkij 200 évvel ezelőtt, 1821. november 11-én született. Regényei a mai napig profetikus erővel hatnak az olvasókra. Egyik legtöbb vitát kiváltó, politikai áthallásokkal és szuggesztív látomásossággal átítított regénye az 1871-72-ben írt *Ördögök*, melyet a szovjet időszakban tiltólistára tettek a mű kényes problémákat felvető, az akkori világban is aktuális – kritikus – üzenetei miatt. Az *Ördögökből* számos filmfeldolgozás is készült, ugyanakkor színházban ritkán látható. A Nemzeti Színház felkérésére Nyikolaj Roscsin, a szentpétervári Alekszandrinszkij

Színház főrendezője állítja színpadra különleges megoldásokat ígérő formában Dosztojevszkij világhírű művét.

– Ebből a szövegből nem 19. századi emberekre szóló előadást szeretnék készíteni. Az *Ördögök* című regény számomra olyan, mint egy bibliai történet, amely teljes mértékben átültethető a mai korra, és ettől csak még ki-fejezőbb lesz. Korunk bonyolult és forrongó valósága összecseng a regény főbb konfliktusaival, mai világunk összefüggéseiben újra-értelmezhetővé és átélhetővé válik az akkori világ is – fogalmaz Nyikolaj Roscsin, akinek *A holló* című rendezése nagy feltűnést keltett 2016-ban, a Madách Nemzetközi Színházi Találkozón, a MITEM-en.

FARKAS DÉNES

SZÉP DOMÁN

Fjodor Dosztojevszkij

Ördögök

Főbb szereplők: RÁTÓTI ZOLTÁN, BERETTYÁN NÁNDOR, RÁCZ JÓZSEF, KRISTÁN ATTILA, SZÁSZ JÚLIA, BARTA ÁGNES, SZÉP DOMÁN, FARKAS DÉNES

Rendező: NYIKOLAJ ROSCSIN

Premier:

2021. december 17. • Nagyszínpad

BERETTYÁN SÁNDOR

SÖPTEI ANDREA

HERCZEGH PÉTER

ÁCS ESZTER

Tom: Néha az utcát rovom éjjel idegen városban, melyben senkit sem ismerek. Elhaladok egy illatszerüzlet fénylő kirakata előtt. Tele a kirakat színes üveggel, apró, sokszínű, átlátszó palackkal, egy széttört szivárvány sok-sok darabjával.

Üvegfigurák

Az *Üvegfigurák* az emlékezés drámája. Tom Wingfield a harmincas évek gazdasági válságába sodródó Amerikában apa nélkül nehezen boldoguló családja történetét idézi fel. Az anya, Amanda, ifjúságának emlékeivel próbálja szépíteni kilátástalan helyzetüket, és igyekszik a biztonság révébe kalauzolni gyermekeit. Tom költői babérokról álmodik, a húga, Laura lelki betegsége miatt képtelen a való világban boldogulni. Reménybeli vőlegénye, a reálisan tervező Joe megjelenése minden ábrándot szembesít a kegyetlen valósággal...

„Ha az ember szemügyre vesz egy finomra sodort üvegtárgyat, két dolog jut eszébe: milyen gyönyörű és milyen könnyen összetörhet” – írta az előadáshoz fűzött jegyzetében a szerző, Tennessee Williams. Ilyen törekény „holmi” minden ember a zajos nagyvilágban.

„Semmi olyasmiről nem tudok írni, ami ne rám vonatkozna, amiben ne volnék érzelmileg érintve. Arra a fajta anyagra szorítkozom, amely személyes” – fogalmazott Tennessee, aki sose tagadta, hogy témái önéletrajzi ihletésűek, akárcsak az *Üvegfigurák*.

Tennessee Williams (1911–1983) a 20. század egyik legfontosabb amerikai drámaírója. Első nagy színházi sikere az *Üvegfigurák* volt 1944-ben, Chicagóban. A darab hamarosan New York-i Broadwayen is befutott, több mint félezerszer játszották, és megkapta a New York-i drámakritikusok díját is. A 80-as években filmet forgattak belőle John Malkovich főszereplésével Paul Newman rendezésében. Legnagyobb sikerű darabját, *Avagy villamosát* 1947-ben mutatták be, és már 1951-ben filmre vitték Vivian Leigh és Marlon Brando főszereplésével. Ma is népszerű darabjai még a *Macska a forró bádoggal* és *Az ifjúság édes madara*... Összesen húsz drámát és számtalan egyfelvonást, valamint regényt, verset, novellát, esszét írt.

Az előadás rendezője a norvég Eirik Stubø, aki többek között egy másik nagy amerikai drámaíró, Eugene O'Neill *Amerikai Elektra*-jával aratta első sikerét Nemzeti Színházban, a MITEM-en. 2019-ben pedig Nemzeti társulatával rendezte meg a Szophoklész *Médeia*-ját.

Tennessee Williams

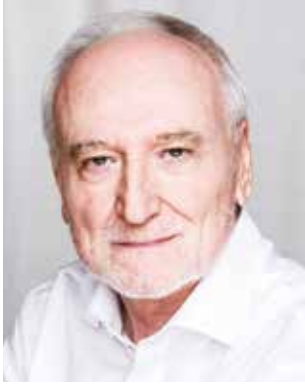
Üvegfigurák

Szereplők: SÖPTEI ANDREA,
ÁCS ESZTER, BERETTYÁN
SÁNDOR, HERCZEGH
PÉTER

Rendező: EIRIK STUBØ

Premier:

2021. december 10.
Gobbi Hilda Színház

BLASKÓ PÉTER

PIROS ILDIKÓ

TÓTH AUGUSZTA

SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ

Estella: ...húszéves voltam, amikor utoljára látott. Ha már oly kegyelettel emlékszik rám, azt akartam, hogy emlék maradjak. De nem, ön a valóságot akarta. Ezt a szomorú és nevetséges valóságot.

Hector: ...Nézze ezeket a mély ráncokat, ősz hajamat, dúlt lelkem zavarát szemem tükrében... Ötven év óta útban vagyok maga felé. Eddig tekintettel voltam a konvenciókra. Most már elég!

TÓTH LÁSZLÓ

Ők tudják, mi a szerelem

„Nézze, milyen szép asszony most is az anyám, fehér hajjal. Őt szeretném eljátszani!” – mondta Tolnay Klári, amikor a fiatal Hubay Miklós azt kérdezte az akkor negyvenes éveiben járó művésznőtől, volna-e valami eddig megvalósítatlan szerepálma. Tolnay hozzátette: „Tudja, én olyan szerepet szeretnék, amelyben öregen is vonzom a férfiakat, süssön belőlem a... az Eros!”

Erre a beszélgetésre 1959-ben került sor, amikor Ádám Ottó rendező arra kérte a sikeres drámaíró és műfordítót, hogy a népszerű Tolnay számára keressen egy francia egyfelvónásost, amit egy másikkal együtt játszana egy estén a művésznő. Hubay azonban a beszélgetés ihletésére inkább saját darab írásába fogott. Így született meg az *Ők tudják, mi a szerelem*. Témáját Hubay a valóságból, Hector Berlioz zeneszerző emlékirataiból merítette. Tolnay partnere akkor a harmincegy éves Sinkovits Imre lett. Az előadás olyan sikeres volt, hogy negyven évig játszották, és mindketten „belelőregedtek” szerepeikbe.

A francia romantikus zeneszerző, Berlioz élete alkonyán felkeresi gyermekkori szerelmét, Dubeoef Estellát, és meg akarja szöktetni családja köréből a tisztas nagymamát. Felidézik az ifjúkori szenvedélyt, amit korábban a konvenciókhoz igazodva mélyen eltemettek magukban. De sohasem késő „megállítani az időt”, az igaz szerelem kortalanul ott él mindenki benn, csak bátorság kell megélni azt. Hubay a darab mottójául Weöres Sándor *Boldogság* című verséből választott részletet:

„Vének leszünk és ráncosak, // de szívünkben virágosak. // Nagy felhő-bíntánk csupa láng...”

Hubay Miklós (1918–2011) tudatosan építette fel hatalmas drámaírói életművét. Nemcsak kiváló művész, hanem a magyar művelődéstörténetnek is nagy alakja, korának egyik legműveltebb, legtájékozottabb irodalmára volt, lenyűgöző esszéista. Művész, tudós, tanár. Élt és dolgozott Genfben, később Firenzében, műfordítóként is jelentőset alkotott.

ÁCS ESZTER

Hubay Miklós

Ők tudják, mi a szerelem

Szereplők: BLASKÓ PÉTER, PIROS ILDIKÓ m. v., TÓTH AUGUSZTA, TÓTH LÁSZLÓ, ÁCS ESZTER, SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ

Rendező: RÁTÓTI ZOLTÁN

Premier: 2022. január
Kaszás Attila Terem

HORVÁTH LAJOS OTTÓ

BODROGI GYULA

NAGY MARI

MÉSZÁROS MARTIN

KOVÁCS S. JÓZSEF

SZÉP DOMÁN

„**É**n vagyok a vádlott! Én, én oldom meg a rejtélyt!”

Agon

A világot megélni és megérteni akaró, sodródását látó, azt se elfogadni, se megváltoztatni nem tudó, érzékenyen gondolkodó, törekény, önmagát is felemésztő Ember éles, fájdalommal és aggodalommal teli sikolya az *Agon* – mondja az előadás rendezője, Vidnyánszky Attila.

Számomra az elmúlt harminc-negyven év legjobb színházi szövege Józsa Péter Pál műve. És még ennél is több, hiszen a szerző egy zeneművet is komponált hozzá. Az *Agon* az ókori görög tragédiák, a színház legősibb gyökereihez nyúl vissza. A világ – a kórus – és az Ember szellemi viaskodást (az *agon* szó jelentése verseny), (halál)tusáját mutatja be. Az Ember egyetlen hatalmas monológja ez: éles diagnózis és apokaliptikus látomás. Józsa Péter Pál asszociációi, fogalmazásának mivessége és távlatai, valamint a hozzá komponált zenemű creje, a szó és a zene különleges harmóniája ragadtak magukkal, amikor közel tíz éve először került a kezembe a mű.

A szerző radikálisan gondolkodó, a nemzet sorsáért aggódó ember volt, aki ezért perifériára tétetett. Megalkudni nem tudó és nem is akaró értelmiségi-művész volt, aki vállalta ezért a nélkülözést is. Szomorú és fájó elégtétel, hogy egyik legfontosabb zeneművét is már csak a 2019-ben bekövetkezett halála után mutatták be.

Eredetileg a Liberalizmus diszkrét bája című előadást akartam megrendezni, Dante *Isteni színjátékának* és Petronius *Satyrikonjának* a motívumait és gondolatot felhasználva. Ebben az aktuális politikai viszonyainkra való reagálás is benne lett volna, de úgy éreztem, hogy a pandémia által is felforgatott, megrendült életünkben sokkal inkább az emberiség nagy, alapvető kérdéseinek elmélyült felvetésére van szükség. Ahogyan Józsa Péter Pál gondolkodik a világról, az egyfajta felülemelkedettséget is jelent, mert távlatosabb, elemzőbb rálátást ad a létezésünket feszítő gondokra, amik között élünk adatik – ezer évek óta és ma is.

Józsa Péter Pál

Agon

Főbb szerepekben: HORVÁTH LAJOS OTTÓ, BODROGI GYULA, NAGY MARI, MÉSZÁROS MARTIN, KOVÁCS S. JÓZSEF, SZARVAS JÓZSEF, FARKAS DÉNES, MARTOS HANGA e. h., SZÉP DOMÁN

Közreműködik a Honvéd Férfikar – vezényel Strausz Kálmán

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Premier: 2022 első negyede • Gobbi Hilda Színpad

TÓTH AUGUSZTINA

BERETTYÁN SÁNDOR

BARTA ÁGNES

ÁCS ESZTER

**„Itt maradtam egymagam, / Körbenézek, mindhiába; /
Aki vak volt a világra, / Sírjon a világtalan!”**

A kertész kutyája

– Nem kér enni, de másnak sem hagy (*no come ni deja comer*) – ez egy spanyol mondás, amelynek forrása Lope de Vega komédiája, *A kertész kutyája* – mondja Ignacio García, a darab spanyol rendezője, és elmagyarázza: – Valaki nem enged a húsosfazék közelébe senkit, ugyanakkor ő maga sem eszik belőle. A nagy spanyol komédiszerző erre az egyszerű megfigyelésre építi leghíresebb és fergeteges („ajtócsapkodós”) darabját.

Az alaphelyzet egy szerelmi háromszög. A grófnő szerelmes a titkárába, aki annak szolgálólányához vonzódik. Ám a titkár megorrontja a csábító lehetőséget, hogy feljebb léphet a társadalmi ranglétrán, és társa lehet asszonyának, ezzel azonban szenvedést okoz szerelmének. Ugyanakkor a férfit is folyamatos megaláztatások érik a grófnő részéről, aki – a kutyához hasonlóan – bár ő maga nem kér enni, arra törekszik, hogy mások se „egyenek”.

– A félreértésből, féltékenységből és irigységből fakadó vígjátéki elemek, a darabot átszövő pimasz derű a tökéletes színpadi gépezet, az óraműpontosságú komikus mechanizmus segítségével teljessé válik. A látszat mögött azonban mély, fájdalmas kérdés lapang. Vajon tudunk-e úgy szeretni, hogy rá ne unnánk szeretetünk tárgyára? Vajon nem egymás életét kívánjuk-e folyton – legyen bár szó a másik szerelméről, munkájáról vagy épp vagyonáról? Lope de Vega érzelmeink

fény-árnyék játékát a példázat szintjére emeli ebben a művében.

Lope de Vega (1562–1635), aki Cervantes kortársa és a spanyol irodalomnak szintén felülmúlhatatlan nagy alakja, szinte irreális jelenség. „Csupán” félezer hosszabb és rövidebb színdarabja maradt fenn (az állítólag 1500-ból), és mellette más irodalmi műfajokban is alkotott, és mindeközben ráért kalandos életet is élni. Voltak gáláns szerelmi ügyei, több házassága, de a szerzetesi aszkézist is gyakorolta, szolgált a Nagy Armadában, és részt vett az inkvizícióban.

A rendező, Ignacio García a kortárs spanyol színház meghatározó alakja, az Almagrói Nemzetközi Klasszikus Színházi Fesztivál igazgatója, a spanyol aranykor drámai közül számosat sikerrel állított már színre szerte a világban.

RÁ CZ JÓ ZSEF

SZÁ SZ JÚ LIA

Lope de Vega

A kertész kutyája

Főbb szerepekben: TÓTH AUGUSZTINA, BERETTYÁN SÁNDOR, BARTA ÁGNES, RÁ CZ JÓ ZSEF, ÁCS ESZTER, SZÁ SZ JÚ LIA

Rendező: IGNACIO GARCÍA

Premier: 2022. tavasz • Gobbi Hilda Színpad

FÖLDES LÁSZLÓ HOBO

BODROGI GYULA

ÁCS ESZTER

FARKAS DÉNES

BARTA ÁGNES

SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ

„Csak hajtó vagyok. Ne lőjetek!”

Vadászat

Vadászok, hajtók és a zsákmány, szerelmek, hősök és vesztesek, urak, politikusok és szolgák, Robin Hood, Csipkerózsika és az éneklő nyúl – „végtelen körben foganó élőlények”, amelyek ott „vicsorognak a Tudatban”. És megannyi megidéztet nagyság Shakespeare-től Pilinszkyig, József Attilától Allen Ginsbergig, és persze Hobo szövegei, Póka Egon és Tátrai Tibor zenéje... Mindez együtt a Hobo Blues Band negyedik lemeze, amely *Vadászat* címmel jelent meg 1984 októberében. A magyar rock-történet legfajsúlyosabb konceptalbuma.

„Hobo számára a vadászat nemcsak a szertartásos zsákmányolást, a látványos öldöklést, a fékevesztett mulatást jelentette, hanem kihasználva a fogalomhoz kapcsolható asszociáció-értelmezési lehetőségeket, a vadászat ürügyén széles társadalmi tablót, térben-időben kibontott, nagy ívű társadalomrajzot vázolt fel, miál-

tal új dimenziókba helyezte a vadászat cselekményét, hogy elmondhassa véleményét a világról, az emberekről, a hatalomról, az alá és fölrendeltségi viszonyokról, a kelet-közép-európai állapotokról, a Múltról és a Jelenről” – olvasható Sebők János rock-történész *A Vadászatról a hatalmi játszmák tükrében* című tanulmányában.

„A vadászat szenvedélyét apám kíséretében tanulmányoztam úgy 12 éves koromig, ő ugyanis szenvedélyes vadász (...) Az igazsághoz hozzátartozik, hogy apámra is vadásztak, és ő is vadászott másokra. (...) Csak pszichoanalitikusok (lélekújítók) fejthetnék meg, miért döntöttem »önki-fejezés« céljából a *Vadászat* mellett” – írja apjáról, id. Földes Lászlóról Hobo a *Hobo Sapiens*-ben.

„A *Vadászat* számomra inkább színpadi mű vagy film, mint lemez” – nyilatkozta Hobo, aki együttesével közreműködött a Vidnyánszky Attila és a beregszászi társulat által létrehozott dráma-koncert-előadáson 2002-ben. 2009-ben elkészült a Hobo-Vidnyánszky duó következő színházi verziója *Bolondvadászat* címmel a debreceni Csokonai Színházban, amelyben már a rendszerváltásról szóló új számok is elhangzottak. A két alkotó most újra együtt dolgozik a legendás konceptalbum alapján készülő előadáson, amelynek bemutatója a 2021-es budapesti Vadászati Világkiállítás különleges eseményének ígérkezik.

Földes László Hobo

Vadászat

Főbb szerepekben: FÖLDES LÁSZLÓ HOBO, BODROGI GYULA, ÁCS ESZTER, FARKAS DÉNES, BARTA ÁGNES, SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ, SZÁSZ JÚLIA

rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Premier:

2021. szeptember • Nagyszínpad

BORDÁS ROLAND

SZÜCS NELLI

HORVÁTH LAJOS OTTÓ

SCHNELL ÁDÁM

„Mire várunk, az sose jó el, /
míg a sose vártak utat nyit a sors..”

Bakchánsnők

Dionüszosz, a bor és mámor istene visszatér Thébába, hogy bosszút álljon Pentheusz királyon, aki nem hajlandó elismerni az ő isteni természetét. Dionüszosz őrjöngő bakchánsnők-ké változtatja a város előkelő asszonyait. (Ezek elnevezése Dionüszosz latin nevéből Bacchusból származik, az ő szolgálóit nevezik bakchánsnőknek.) A nők végül Kitherón hegyére vonulnak, közöttük van Agaué is, a király anyja, aki tébolyultságában saját fiát szaggatja szét.

– Dionüszosz és Pentheusz konfliktusa – az ösztön és a logika konfliktusa. Amikor egyik sem képes mértéket tartani, az kegyetlen következményekkel jár az emberre nézve – mondja Euripidész *Bakchánsnők* című drámájáról az előadás rendezője Theodórosz Terzopoulosz. – Talán ez a legmélyebb valamennyi görög tragédia közül. Egy igen fontos ontológiai kérdést tesz fel – mi is az ember?

Az antik görög drámaírás kiemelkedő szerzőjének, az i. e. 5. században élt Euripidésznek egyik utolsó műve a *Bakchánsnők*, melyet csak halála után mutattak be az athéni drámaVERSENYEN saját fia előadásában, és ezzel el is nyerte az első díjat. A későbbi korokban számos vitatott értelmezés, feldolgozás készült belőle, ám egyértelműen a klasszikus görög kor egyik legismertebb alkotása: a görög tragédia forrását jelentő Dionüszosz-kultusz egyetlen színpadi emléke. Wolfgang Goethe szerint Euripidész legjobb műve.

A görög Theodórosz Terzopoulosz a világ-színház egyik nagy mestere. Négy évtizedes munkásságát a *Bakchánsnők* kezdte, mikor megalapította *Attis* elnevezésű, újító, kísérletező társulatát, és azóta is az antik görög színház mai megszólaltatásának lehetőségeit kutatja. A színházról és a színészképzés munkamódszeréről megjelentetett *Dionüszosz visszatérése* című könyvét tucatnyi nyelvre lefordították. Kezdeményezésére, és több kiváló színházi alkotó (köztük Robert Wilson, Heiner Müller, Jurij Ljubimov, Tadashi Suzuki) részvételével indult útjára 1996-ban a kortárs színházi fesztiválet egyik legnagyobb formátumú rendezvénye, a Színházi Olimpia, amelynek a tervek szerint 2023-ban Magyarország ad majd otthont.

VARGA JÓZSEF

MÉSZÁROS MARTIN

Euripidész

Bakchánsnők

Főbb szerepekben: BORDÁS ROLAND, KRISTÁN ATTILA, SZÜCS NELLI, SCHNELL ÁDÁM, HORVÁTH LAJOS OTTÓ, VARGA JÓZSEF, MÉSZÁROS MARTIN

rendező: THEODÓROSZ TERZOPOULOSZ

Premier:

2022. tavasz • Nagyszínpad

Nagyszínpad

premier

FÖLDES LÁSZLÓ HOBO: **VADÁSZAT**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Premier: 2021. szeptember

MIHAIL BULGAKOV: **A MESTER ÉS MARGARITA**

Rendező: ALEKSANDAR POPOVSKI

Premier: 2021. október 4.

DOSZTOJEVSZKI: **ÖRDÖGÖK**

Rendező: NYIKOLAJ ROSCIN

Premier: 2021. december 17.

JÓZSA PÉTER PÁL: **AGON**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Premier: 2022. január

SZOPHOKLÉSZ: **BAKKHÁNSNŐK**

Rendező: THEODÓROSZ TERZOPOULOSZ

Premier: 2022. május

vendégpremier

CSIKY GERGELY: **BUBORÉKOK**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Premier: 2021. ősz

(a kaposvári Csiky Gergely Színház rendszeres vendégjátéka)

Bajor Gizi Szalon

továbbra is műsoron

Mezei Mária: **HOZTAM VALAMIT A HEGYEKBŐL**

Tóth Augusztina önálló estje | Rendező: Dávid Zsuzsa

FEDÁK SÁRI

Szűcs Nelli önálló estje | Rendező: Dávid Zsuzsa

Szarvas József – Bérczes László: **PUSTOL A HÓ**

Szarvas József önálló estje | Rendező: Bérczes László

továbbra is műsoron

Shakespeare: **RÓMEÓ ÉS JÚLIA**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

ROCCO ÉS FIVÉREI

A Rocco és fivérei című film forgatókönyve alapján

Rendező: Vidnyánszky Attila

Moliere: **TARTUFFE**

Rendező: David Doiasvili

TIZENHÁROM ALMAFA

Trianoni utótörténet Wass Albert írásai, valamint korabeli dokumentumszövegek alapján

Rendező: Vidnyánszky Attila

Ivan Viripajev: **ÁLOMGYÁR**

Rendező: Viktor Rizsakov

Madách Imre: **AZ EMBER TRAGÉDIÁJA**

Rendező: Vidnyánszky Attila

Gárdonyi Géza – Zalán Tibor: **EGRI CSILLAGOK**

Rendező: Vidnyánszky Attila

CSÍKSOMLYÓI PASSIÓ

Rendező: Vidnyánszky Attila

Vörösmarty Mihály: **CSONGOR ÉS TÜNDE**

Rendező: Vidnyánszky Attila

Szarka Tamás: **ÉDEN FÖLDÖN**

Koreográfus-rendező: Bozsik Yvette

ISTEN OSTORA

Bánffy Miklós A nagyúr című műve alapján

Rendező: Vidnyánszky Attila

Petőfi Sándor: **JÁNOS VITÉZ**

Rendező: Vidnyánszky Attila

Sarkadi – Fábri – Nádasy – Vincze: **KÖRHINTA**

Rendező: Vidnyánszky Attila

Tamási Áron: **VITÉZ LÉLEK**

Rendező: Vidnyánszky Attila

Gobbi Hilda Színpad

premier

SZABÓ MAGDA: **AZ AJTÓ**

Rendező: SZABÓ K. ISTVÁN

Premier: 2021. szeptember

TENNESSEE WILLIAMS: **ÜVEGFIGURÁK**

Rendező: EIRIK STUBØ

Premier: 2021. december 10.

LOPE DE VEGA: **A KERTÉSZ KUTYÁJA**

Rendező: IGNACIO GARCÍA

Premier: 2022. április

továbbra is műsoron

Móricz Zsigmond: **FORRÓ MEZŐK**

Rendező: Berettyán Nándor

Szilágyi Andor: **LEÁNDER ÉS LENSIROM**

Rendező: Márkó Eszter

Euripidész: **MÉDEIA**

Rendező: Eirik Stubø

Örkény István: **MACSKAJÁTÉK**

Rendező: Szász János

Katona József: **BÁNK BÁN**

Rendező: Vidnyánszky Attila

Székely János: **CALIGULA HELYTARTÓJA**

Rendező: Szász János

Szergej Medvegyev: **FODRÁSZNŐ**

Rendező: Viktor Rizsakov

Carlo Goldoni: **HÁZASSÁG PALERMÓBAN**

Rendező: Kiss Csaba

Földes László Hobo: **HÉ, MAGYAR JOE!**

Rendező: Vidnyánszky Attila

Iván Viripajev: **RÉSZEGEK**

Rendező: Viktor Rizsakov

Long – Singer – Borgeson: **SÖR**

(Shakespeare Összes Rövidítve) – angol nyelven

Anton Csehov: **HÁROM NŐVÉR**

Rendező: Vidnyánszky Attila

Örkény István: **TÓTÉK**

Rendező: Vidnyánszky Attila

Szigligeti Ede: **LILIOMFI**

Rendező: Vidnyánszky Attila

Kaszás Attila Terem

premier

HUBAY MIKLÓS: **ŐK TUDJÁK, MI A SZERELEM**

Rendező: RÁTÓTI ZOLTÁN

Premier: 2021. február

továbbra is műsoron

Márai Sándor: **A KASSAI POLGÁROK**

Rendező: Szabó K. István

Berettyán Nándor: **A SÚGÓ**

Rendező: Berettyán Nándor

Döbrentei Sarolta: **SÁRA ASSZONY**

Rendező: Vidnyánszky Attila

Georg Büchner: **WOYZECK**

Rendező: ifj. Vidnyánszky Attila

Földes László Hobo: **A FÖLTÁMADÁS SZOMORÚSÁGA**

Rendező: Vidnyánszky Attila

Földes László Hobo: **A GULAG VIRÁGAI**

Rendező: Vidnyánszky Attila

Földes László Hobo: **HALJ MEG ÉS NAGY LESZEL**

Rendező: Vidnyánszky Attila

Földes László Hobo: **TUDOD, HOGY NINCS BOCSÁNAT**

Rendező: Vidnyánszky Attila

Anton Csehov: **EGYFELVONÁSOS KOMÉDIÁK**

Rendező: Vidnyánszky Attila

Berecz András **ÖNÁLLÓ ESTJEI**

Isten bolondja, Teremtés, Síp és lant

IFJÚSÁGI PROGRAMOK A NEMZETI SZÍNHÁZBAN

1. KÖLYÖKNAPOK A NEMZETIBEN

Minden hónap egy-egy vasárnapján, ünnepekhez, eseményekhez kapcsolódóan szervezzük **ingyenes Kölyöknapjainkat**, ahova az óvodás és kisiskolás gyermekeket a szüleikkel együtt várjuk! A Kölyöknapokon a színjátszáshoz kapcsolódó kézművesprogramok, színházi előadás vagy koncert várja vendégeinket!

2. ÁDÁMOK ÉS ÉVÁK

Az immár országos mozgalommá vált ÁDÁMOK ÉS ÉVÁK ÜNNEP-én középiskolás színjátszó csoportok – minden évben új témát kapva – munkájukat, tanáraik és a színház mentorainak segítségével, minden év januárjában színházi gálán mutatják be a Nemzeti Színház Nagyszínpadán.

3. NEMZETISZÍNHÁZTÖRTÉNETI VETÉLKEDŐ

A négyfordulós vetélkedő során négyfős, középiskolás csapatok mérik össze tárgyi tudásukat, kutatóképességüket, kreativitásukat. Az első három forduló az interneten zajlik, a döntőre – értékes nyereményekért – a színházban kerül sor. Az elmúlt évek vetélkedőinek feladatai és azok megoldásai a nemzetiszinhas.hu/vetelkedo oldalon hozzáférhetők.

Részletes információért keressék
Pintér Szilviát, a Nemzeti Színház ifjúsági
programfelelőst:
szilvia.pinter@nemzetiszinhas.hu

4. SZÍNHÁZ- PEDAGÓGIAI FOGLALKOZÁSOK

Előadásainkhoz ajánljuk két- és háromlépcsős színház-pedagógiai foglalkozásainkat. 15-20 fős, általános és középiskolás csoportoknak az előadás előtt a színházi mű befogadását, utána pedig a látottak mélyebb megértését segítő, egy-egy órás foglalkozást tart színházpedagógusunk.

5. ELŐADÁSOK A TANTEREMBEN

János vitéz, Bánk bán, Rómeó és Júlia – 60 percben. A diákok (és tanáraik) saját tanteremük „díszletei” között láthatják az irodalomórai kötelezők érdekes, élvezetes, izgalmas előadásait. Lehetőség van a színészekkel és drámapedagógussal feldolgozó beszélgetésre is. A Nemzeti Színház úgynevezett missziós előadásai ingyenesek az iskolák számára.

6. RÁHANGOLÓ, KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓ

Az előadás előtt a produkció dramaturgia és/vagy rendezője negyvenperces RÁHANGOLÓ beszélgetést tart. Előadás után a színészekkel és dramaturggal nyílik lehetőség KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓra is.

Részletes információért keressék Pintér Szilviát,
a Nemzeti Színház ifjúsági programfelelőst:
szilvia.pinter@nemzetiszinhas.hu

7. KULISSZAJÁRÁS

Csoportos iskolai színházlátogatással egybekötve, az előadás előtt. A színház közönség elől elzárt részébe vezető kb. 40 perces séta alatt megismerhetők a teátrum egésze és a színpadok számos titka. Maximális létszám: 30 fő.

Jelentkezés a kulisszajárásra:
latogatas@nemzetiszinhas.hu

DÍÁKJEGYEK, DÍÁKKEDVEZMÉNYEK

LÁZÁR ERVIN PROGRAM

A Nemzeti Színház 8. évfolyamos diákokat vár, akik tanévenként egyszer térítésmentesen juthatnak színházi élményhez a Nemzetiben. A programban való részvételhez az iskolákban működő Intézményi KRÉTA rendszerek Lázár Ervin Program modul részeiben lehet jelentkezni! A részvétel ingyenes!

DÍÁKBÉRLETEK

A diákberletek bármely előadásra beválthatók.

CSOPORTOS DÍÁKKEDVEZMÉNY

Mértéke **40%** mindegyik színpadunkon, mindegyik székünkön. Igénybevételéhez legalább 20 diák részvétele szükséges, kísérő(ik)nek 200 forintos jegyet biztosítunk.

PEDAGÓGUSJEGY

Játszó- és ülőhelytől függetlenül a jegyárkedvezmény mértéke **40%**. Pedagógusigazolvánnyal egy előadásra két jegy vásárolható!

A diákberletek és diákjegy-kedvezmények igénybevételére, valamint az ingyenes előadásokra történő jelentkezés, regisztráció:
jegy@nemzetiszinhas.hu

A Nemzeti Színház iskoláknak szóló programjaira az iskola@nemzetiszinhas.hu e-mail címen lehet jelentkezni. Munkatársunk minden kérdést, időpontot, részletet egyeztet az érdeklődőkkel!

VÁLTSON BÉRLETET A 2021/2022-ES ÉVADRA IS!

Válasszon szabadbérleteink közül! Ön választhatja ki az előadást, a helyszínt, a helyet és az időpontot is! Szabadbérleteinkben nagyszínpadi és stúdiósínpados előadásokat tetszése szerint választhat. Bérleteinket kedvező áron, a napi jegyárnál átlagosan 25%-kal olcsóbban vásárolhatja meg.

SZABADBÉRLETEK

Bármely, repertoáron lévő nagyszínpadi és stúdiósínpados előadásra érvényesek

JÁSZAI MARI bérlet, 4 előadásra

8 900 Ft

FEDÁK SÁRI bérlet, 3 előadásra

6 900 Ft

DIÁKBÉRLETEK

Bármely, repertoáron lévő nagyszínpadi és stúdiósínpados előadásra érvényesek

BUBIK ISTVÁN diákbérlet, 4 előadásra

6 000 Ft

LATINOVITS ZOLTÁN diákbérlet, 3 előadásra

4 500 Ft

VÁLASZTHATÓ ELŐADÁSOK LISTÁJA

NAGYSZÍNPAD

Földes László Hobo: **VADÁSZAT** • Mihail Bulgakov: **A MESTER ÉS MARGARITA** • Dosztojevszkij: **ÖRDÖGÖK** • Józsa Péter Pál: **AGON** • Lope de Vega: **A KERTÉSZ KUTYÁJA** • Szophoklész: **BACCHÁNSNŐK** • Shakespeare: **RÓMEÓ ÉS JÚLIA** • Csiky Gergely: **BUBO-RÉKOK** • **ROCCO ÉS FIVÉREI** – A Rocco és fivére című film forgatókönyve alapján • Molière: **TARTUFFE** • **TIZENHÁROM ALMAFA** – Trianoni utótörténet Wass Albert írásai, valamint korabeli dokumentumszövegek alapján • Madách Imre: **AZ EMBER TRAGÉDIÁJA** • Gárdonyi Géza – Zalán Tibor: **EGRI CSILLAGOK** • **CSÍKSOMLYÓI PASSIÓ** • Vörösmarty Mihály: **CSONGOR ÉS TÜNDE** • Szarka Tamás: **ÉDEN FÖLDÖN** • Petőfi Sándor: **JÁNOS VITÉZ** • Sarkadi Imre – Fábri Zoltán – Nádasz László – Zs. Vincze Zsuzsa: **KÖRHINTA** • Tamási Áron: **VITÉZ LÉLEK** • Bánffy Miklós A Nagyúr című drámája nyomán: **ISTEN OSTORA** * Ivan Viripajev: **ÁLOMGYÁR** – továbbá az évad folyamán érkező vendégjátékok és bemutatók

STÚDIÓSÍNPADOK

(Gobbi Hilda Színpad, Kaszás Attila Terem, Bajor Gizi Szalon, rendhagyó nézőtér a Nagyszínpadon)

Szabó Magda: **AZ AJTÓ** • Tennessee Williams: **ÜVEGFIGURÁK** • Hubay Miklós: **ŐK TUDJÁK, MI A SZERELEM** • Márai Sándor: **A KASSAI POLGÁROK** • Euripidész: **MÉDEIA** • Örkény István: **MACSKAJÁTÉK** • Szilágyi Andor: **LEÁNDER ÉS LENSZIROM** • Berettyán Nándor: **A SÚGÓ** • Mórícz Zsigmond: **FORRÓ MEZŐK** • Székely János: **CALIGULA HELYTARTÓJA** • Katona József: **BÁNK BÁN** • Szergej Medvegyev: **FODRÁSNŐ** • Carlo Goldoni: **HÁZASSÁG PALERMÓBAN** • Földes László Hobo: **HÉ, MAGYAR JOE!** • Ivan Viripajev: **RÉSZEGEK** • Anton Csehov: **HÁROM NŐVÉR** • Örkény István: **TÓTÉK** • Szigligeti Ede: **LILIOMFI** • Döbrentei Sarolta: **SÁRA ASSZONY** • Georg Büchner: **WOYZECK** • Long – Singer – Borgeson: **SÖR** (Shakespeare Összes Rövidítve), angolul • Földes László Hobo: **A FÖLTÁMADÁS SZOMORÚSÁGA** • Földes László Hobo: **HALJ MEG ÉS NAGY LESZEL** • Földes László Hobo: **TUDOD, HOGY NINCS BOCSÁNAT** • Anton Csehov: **EGYFELVONÁSOS KOMÉDIÁK** • Mezei Mária: **HOZTAM VALAMIT A HEGYEKBŐL** • **FEDÁK SÁRI** • Szarvas József – Bérczes László: **PUSTOL A HÓ** • Berecz András **ÖNÁLLÓ ESTJEI** – továbbá az évad folyamán érkező vendégjátékok és bemutatók

TUDNIVALÓK A 2020-BAN VÁSÁROLT JEGYEKRŐL, BÉRLETEKRŐL

A 2020-as elmaradt előadásokra megváltott jegyek 2021. december 31-ig becserélhetők egy másik előadásra. A 2019/20-as és a 2020/21-es évadra szóló bérletek érvényességét is meghosszabbítjuk 2021. december 31-ig. Őrizzék meg jegyeiket, és figyeljék honlapunkat a további információkért.

» A bérletek a stúdiósínpadokon nem helyreszólóak, a helyfoglalás az érkező sorrendjében történik!

» A bérletek nem érvényesek a premierekre és egyes vendégelőadásokra.

» Felhívjuk nézőink figyelmét, hogy a bérletek egy évadra érvényesek, és legkésőbb 2022. április 30-ig válthatók be.

» A szabadbérletek automatikus belépésre nem jogosítanak, ezért kérjük, időben foglalják le jegyeiket az Andrassy úti jegyirodában

vagy a Nemzeti Színház pénztárában. A bérletes jegyek online is kiválthatók.

» Diákbérlet vásárlásához igazolvány bemutatása szükséges!

» A műsorváltozás jogát fenntartjuk!

Robert Wilson: **OEDIPUS** | Szophoklész Oedipus király című drámája nyomán | Rendező: ROBERT WILSON |
Change Performing Arts | **Milano**, Olaszország (fotó: Lucie Jansch)

BELLS & SPELLS | Rendező: VICTORIA THIERRÉE CHAPLIN |
Bells & Spells Company | **Párizs**, Franciaország

Programelőzetes

2021. szeptember 7.–október 9.

2021 őszére tervezi a Nemzeti Színház a soron következő Madách Nemzetközi Színházi Találkozót, a MITEM-et. Reményeink szerint 13 országból 17 előadás látható majd 20 alkalommal – élőben.

Tavaly és idén tavasszal is a járvány miatt maradt el a fesztivál, ezért igyekszünk ősszel bepótolni a „lemaradásunkat”. Fontos hangsúlyozni: bár a szervezés rendületlenül folyik, ma még csak remélni tudjuk, hogy nem lesz akadálya a külföldi társulatok utazásának és fogadásának.

Az amerikai Robert Wilsont, a görög Teodoros Theoropoulos, a román Silviu Purcăret, az erdélyi Tompa Gábort – a világsszínház nagyszerű alkotóit várjuk a Nemzeti Színházba. Olyan társulatokat hívtunk meg, mint a szentpétervári Alekszandrinszkij, az athéni Attis, a portói portugál Nemzeti Színház és a Piccolo Teatro. Először érkezik a MITEM-re a Kolozsvári Magyar Állami Színház, és határon túlról jön majd a temesvári, a szatmárnémeti teátrum, továbbá a magyarkanizsai Regionális Kreatív Műhely. Reményeink szerint lesz ukrán és algériai, francia, olasz és szlovén előadás is.

részletes program hamarosan: www.mitem.hu

Samuel Becket: **GODOT-RA VÁRVA** | Rendező: TOMPA GÁBOR |
portugál Nemzeti Színház | **Porto**, Portugália

William Shakespeare: **RÓMEÓ ÉS JÚLIA** | Rendező: ALEKSANDAR
POPOVSKI | Szlovén Nemzeti Színház | **Maribor**, Szlovénia

Panas Myrnyi: **LYMERIVA** | Rendező: IVAN URYVSKYI |
Ivan Franko Színház | **Kijev**, Ukrajna

Madách Imre: **AZ EMBER TRAGÉDIÁJA** |
Rendező: SILVIU PURCĂRETE | Csiky Gergely Állami
Magyar Színház | **Temesvár**, Románia

Hogyan lett az építőmérnökből színházi ember? Moldovát idézve: mint akit a mozdony füstje megcsapott...

A betonkabát gombjai

Kovács Bálint világrekordról, ezer gyertyáról, Schwajda György kulcsairól és a színházi Porsche lehetőségeiről

A tervezéstől, az első kapavágástól végigkövette a Nemzeti Színház építését. Műszaki igazgatóként huszonegy éve ő felel az intézmény működéséért a pincétől a zsinórpadról. Kovács Bálint örök darab és biztos pont a Nemzetiben, míg az igazgatók jönnek-mennek...

Tavasszal volt hatvanéves. Isten éltesse! Emlékszik, mit csinált húsz éve?

– Naná! Életem legnagyobb projektjén, a Nemzeti Színház építésén dolgoztam szinte éjjel-nappal. 2001 májusában elértük az épület legmagasabb pontját, szerkezetkész volt az épület, megtartottuk az ilyenkor szokásos bokrétaünnepet. 2000. augusztus végétől számítva, tizenhét hónap alatt elkészült a színpadtechnikai és a belsőépítészeti tervezés, felépült a színház, lement a két és fél hónapos próbaüzem, és 2002. március 15-én *Az ember tragédiájával* megnyílt a Nemzeti. Ez világrekordgyanús sebesség! És öt nappal a megnyitó előtt megszületett a nagyobbik lányom. Sűrű időszak volt!

Amikor bekerült a Nemzeti Színház építésével megbízott Schwajda György csapatába, már szinte öreg róka-nak számított a szakmában. De hogyan lett az építőmérnökből színházi ember?

– Moldovát idézve: mint akit a mozdony füstje megcsapott.

Nagy színházi élményekre gondoljunk?

– Nem egészen. Átlagos pesti gimnazistaként jártam színházba, többek között a Vigbe, az osztállyal láttuk a *Popfesztivált*, a *Padlást*. Szép volt, jó volt. De sokkal jobban érdekelt, amit nagyapám mesélt. Ő ugyanis elektromérnökként részt vett a Víg színház elektromos hálózatának tervezésében és felújításában. Amikor '85-ben végeztem a Budapesti Műszaki Egyetemen, a vízügyhöz kerültem, aztán be kellett vonulnom. Egy családi jóbarát, aki a fővárosi tanács művelődési főosztályán dolgozott, szólt, hogy műszaki előadót keresnek, mert indul a Bartók Gyermekszínház (a mai Új Színház) épületének teljes rekonstrukciója. Ez izgalmasnak tűnt...

És bejött a számítása?

– Abszolút! A főváros kulturális intézményeinek műszaki ügyeivel foglalkoztunk – dolgoztam a Katona József Színházban, a Budapest Galériában, különböző sportlétesítményekben és iskolafelújításokat is felügyeltem. Az iroda helyett, ha csak tehettem, mentem a külső helyszínekre – legszívesebben a Bartókba. A légkör miatt. Nagyon megfogott, hogy itt derűvel, az együtt dolgozás jóleső érzésével mindenki egy irányba húzta a szekeret. Az épület bizonyos részei egy koszlott ipartelepi irodaházra emlékeztetett, nemcsak korszerűtlen volt, de veszélyes is. Az volt a dolgom – ami később a Nemzetinél is –, hogy a sok érdek között a megrendelőjét képviseljem, hogy a munka hatékonyan, költségtakarékosan, kiváló minőségben, időre elkészüljön. És eközben jól éreztem magam a színháziak között... Így aztán amikor műszaki igazgatót kerestek, én is pályáztam. A felújítást már a színház képviselőjeként fejeztem be. Az épület visszanyerte az 1920-as években Lajta Béla által tervezett Parisiana mulató eredeti art deco homlokzatát, ami világviszonylatban is kiemelkedő alkotás. És belülről is megújult, megszépült a ház a szükséges színháztechnikai tartalommal felszerelve.

Mielőtt tovább megyünk, tisztázzuk: műszaki igazgatóként mi a feladata?

– A Nemzetiben évi 350-400 előadás zavartalan és magas színvonalú kiszolgálásának feltételeit kell a műszaki igazgatónak biztosítania. 140 ember munkáját irányítom, sok-sok feladat van, a felelőségek és munkakörök le vannak osztva. Felügyelem a színház egész épületének és a színháztechnikának a műszaki állapotát és biztonságos működését, irányítom

a tárvetetőket – van jó pár tár a színházban: díszítők, világosítók, videósok, hangosítók, fodrászok, sminkesek, kellékesek, öltöztetők, karbantartók. A tervfogadásokon, vagyis amikor egy produkció díszletét és jelmezét az alkotók a színház vezetése elé tárják, mondom a műszaki meglátásaimat, aztán irányítom a díszletek tervezését és a kivitelezés lebonyolítását is. És persze, ami adódik, mert „valami” mindig van...

Melyik részét szereti a munkának?

– Ahogy mondani szokás: mindegyiket másért. A legizgalmasabb a produkciók létrehozása, mert ez nem pusztán mérnöki kreativitást igényel, és mindig valami új létrehozásában vehetek részt. Ennek leglátványosabb része a díszlet. A tervet először általában az úgynevezett tervfogadáson látom, itt mutatják be az alkotók az elképzeléseiket, vágyaikat, vízióikat. Az én dolgom ezek értékelése, és felhívom a figyelmet a problémákra, túlzásokra – műszaki és anyagi tekintetben. Azt gondolom, hogy minél hamarabb jó tisztázni mindent, hogy elkerülhessük a félreértéseket, zsákutcákat. Ezzel persze nem mindig szerzek piros pontokat, de ez benne van a pakliban.

Amikor a színpadtechnika (emelőök és süllyedők) része a díszletnek – jelenet Az ember tragédiájából

KORSZERŰBEN,

SZEBBEN, TAKARÉKOSABBAN

– Tizennyolc év után műszaki szempontból eljött az ideje a Nemzeti Színház átfogó felújításának – mondja Kovács Bálint. – 2020 nyarán végre belevágtunk, és a járványhelyzet okozta fennakadások ellenére a közel kétmilliárdos munkát megcsináltuk, a felújítások az idén is zajlanak majd. Hogy csak a nagyobbakat soroljam: megújult a legfontosabb színpadtechnikai vezérlőrendszer, a három színpad burkolata, új próbateremmel gazdagodott az épület, ahol a színésznövendékek dolgozhatnak. Több lépcsőben történik a színházi lámpapark és a projektorok ledes fejlesztése, ami csendesebb és energiatakarékosabb technológia. Ugyanez mondható el a 20 ezer négyzetméteres épület új klimatikus berendezéseiről is. Megújult a főbejárat üveg-homlokzata, a művészbejárat akadálymentessé tettük...

Műszaki vagy művészeti beállítottságú tervezőkkel dolgozik szívesen?

– A tervezők álmodnak – és ez így van jól. Vannak olyan alapos kollégák, mint Székely László, a magyar díszlettervezők doyenje, aki a látványrajzok mellé pontos gyártási tervet is készít. Vagyis az álmoktól az utolsó szögig végiggondolja a színpadi látványt. A másik végre jó példa Oleksandr Bilozub, Vidnyánszky Attila régi alkotótársa, aki festményeket, montázsokat, vázlatokat készít, mint egy igazi képzőművész. Az egyik azért okoz örömet, mert egy műszaki ihletettséggű mesterrel dolgozhatok, a másik pedig azért, mert nagyon benne lehetek abban a folyamatban, ahogy mások alkotása fizikai valósággá válik.

Mi volt a legemlékezetesebb munkája, megoldása?

– Nem könnyű egyet kiemelni, mert több száz előadás megvalósulását kísértem már végig a kollégáimmal, és ezek között volt jónéhány egészen különleges. De arra nagyon büszke vagyok, amikor megoldottuk, hogy ezer gyertya egyszerre lobbanjon fel a *Don Juan* egyik kulcsjelenében, amikor a kövendég belép. Székely Gábor igazgató, a darab rendezője ezt kérte, az Új Színház műszaki gárdája pedig kitalálta, miként lehetséges mind az ezer szál gyertyát külön meggyújtani ugyanabban a pillanatban, varázsütésszerűen. Bonyolult volna elmondani, de ha bárki tudni szeretné, elmondom, nem titok... Elképesztő hatása volt! De az se volt semmi, amikor a jelenet végén az összes gyertya szinte egyszerre is hunyt ki. És nem szélgépet használtunk hozzá...

Az Új Színház után következett az új Nemzeti.

– Kis kitérővel. Az Új Színházban egy idő után már nem foglalkoztam új produkciók létrehozásával, a házüzemeltetés pedig nem kötött le annyira. Ezért mellékállásban visszatértem eredeti szakmámhoz, és például Penny Marketek építését irányítottam, ami mellel jól is fizetett. Én viszont majdnem ráfizettem. '98-ban

A TRAGÉDIA

Az ember tragédiája előadást Vidnyánszky Attila teljes egészében a nagyszínpad technikai „minden-tudására” építette – mondja Kovács Bálint. – Az előadásban legalább hatszáz úgynevezett „változás” van, a tér összes eleme, a rendelkezésre álló mind a 84 sülyedő folyamatosan mozgásban van, rengeteg a fényváltás. Amikor a *Tragédiát* játszunk, az egész apparátus felpörög. A sülyedők működése programozva van, ezért a színészeknek rendkívül fegyelmezetten kell tartaniuk a ritmust, hogy ne hibázzanak, az ügyelőnek pedig, aki az előadás lebonyolítását végzi, a szokásosnál is nagyobb a felelőssége. Izgalmas és sok kockázatot rejtő feladat ez – de a közönség reakcióit látva, megéri.

egy debreceni áruház műszaki átadásáról hazatérőben súlyos autóbalesetet szenvedtünk – két halott, számos súlyos sérült volt, én napokig élet és halál között lebegtem... Igazából még lábadoztam, amikor Schwajda György hívott Szolnokra. Ő akkor volt ott igazgató, de közben miniszteri, majd kormánybiztosként már a Nemzeti Színház építését készítette elő. Az alkalmazásomat – mint kiderült – próbaidőnek szánta, de én leköltözni nem akartam, az ingázáshoz pedig még nem éreztem magam elég erősnek.

Kivárta, míg Schwajda Pestre jött...

– Ha úgy vesszük... Egyszer csak felgyorsultak az események a „Demján-dűlőn” – ahogy pestiesen a meg nem valósult világkiállítás, az Expo Demján Sándor érdekltségébe tartozó területét nevezték. Ez volt a Boráros tértől a Lágymányosi hídig tartó Duna-part, ahol ma a Soroksári út mentén hatalmas irodaházak magasodnak, és itt áll a Müpa és a Nemzeti. Schwajdának akkor színházi tapasztalattal rendelkező kivitelező mérnökre volt szüksége, és újra megkérdezett...

Még akkor is habozott?

– Egy pillanatig sem. Megtisztelő volt, hogy részt vehetek az ország legfontosabb és legnagyobb kulturális beruházásában! Valami olyasmiben, ami 165 évig nem tudott megvalósulni. Voltak, akik meg is orroltak rám, hogy „odaálltam”, mások azért haragudtak, mert nem az Erzsébet téri projekt valósult meg, amiben ők voltak érdekeltek. Mintha ez rajtam múlt volna! Nem azért vállaltam, mert ez narancssárga vagy piros. A feladat miatt. Juhász Ferenc gazdasági igazgatóval egyszerre léptünk munkába, ezután kezdődött a műszaki és gazdasági stáb felépítése.

Mi volt a dolga?

– Képviseltem az igazgatót és az intézményt az úgynevezett kooperációkon, vagyis a tervezésben és a kivitelezésben részt

vevők egyeztetésein, illetve a különféle hatóságoknál. Együtt dolgoztam Siklós Máriával, a Nemzeti építészeivel, belsőépítészekkel, a többi társtervezővel, színpad- és színázatechnológiai cégekkel... Az építkezés minden fázisában az volt a dolgom, hogy segítsem és ellenőrizzem a kivitelezőket az alap ásásától a színpadtechnika kiválasztásán és beüzemelésén át a nézőtéri mosdók különleges falburkolatának felszereléséig, hogy minden műszaki tartalom a tervek szerint és kiváló minőségben valósuljon meg.

A Nemzeti parkjában néhány éve felállították Schwajda György szobrát. A kezét maga előtt összekulcsoló, zárkózott, mondhatni mogorva alak néz le a sétálókra.

– Szigorú, de méltányos vezető volt. Határozottan és céltudatosan irányított, így az emberei pontosan tudták, mi a dolguk. Dicsérni ritkán dicsért, de ha nem szólt, biztos lehettél benne, hogy elégedett. És tudta, mikor kell jutalmazni. Mire elkészült a Nemzeti, kijárta, hogy a tervezők, az építés vezetői magas állami kitüntetésben részesüljenek, amit ő pénzjutalommal is megtoldott. Hogy az erkölcsi mellett az anyagi elismerés is meglegyen! Én a Magyar Köztársasági Arany Érdemkeresztjét kaptam. Megjegyzem: ő semmiféle állami elismerésben nem részesült a Nemzeti Színház felépítéséért, sem akkor, sem később. Valóban sokan tartottak tőle, mert bizalmatlan ember hírében állt – ami meg is felelt a valóságnak. Körültekintően megválogatta az embereit. Akivel pedig mégsem egyezett, azt a helyzetet hamar lezárta. De ha látta, hogy jól végzed a munkád, kijössz a többiekkel és becsületesen végzed a feladatodat – megvolt a bizalom is. Egyszerű, átlátható, megnyugtató képlet. Igazgató úr nem volt egy társasági alkat, de pontosan tudta, hogy a színházi büfének kulcsszerepe van abban, hogy egy társulatban jó hangulat, közösségi élet legyen. Emiatt módosított is a terveket, hogy tágasabb és nagyobb legyen a büfé – de ott nemigen lehetett látni. Rá se ért volna. Dolgozni szeretett, és ezt várta el másoktól is.

A Nemzeti Színház épphogy elkészült, a nyitóelőadást a televízió élőben közvetítette. Rádásul az igazgató sem volt ott...

– Volt bennem drukk, nem is kevés, de mivel végig követtem az építés minden mozzanatát, műszaki oldalról biztos voltam magunkban. Schwajda határozottan ellenezte a tévés közvetítést, de a politika másként döntött. Igazgató úr ezért arra a napra szabadságot vett ki. Az volt ugyanis az álláspontja, hogy egy premier egy jól bejáratott színházban is tele van kockázattal, ez meg itt egy teljesen új épület, még nem ismertük ki, nincs a kisujjunkban, és ki tudja, miféle gikszer csúszik be. A főpróbán például le is fagyott mind a két fénypult – ami az élő közvetítésben nagy fiasco lett volna... A másik ok: jöjjenek csak el az emberek az új Nemzetibe, és nézzék itt *Az ember tragédiáját*. Végül minden rendben volt – de azért ehhez isteni szerencse kellett. Azt hozzá kell tenni, hogy a Szikora János rendezte *Tragédiának* nem volt akkora színpadtechnikai igénye, mint a következő bemutatónknak. De hogy Schwajdának mégis milyen igaza volt, *A vihar* próbáin kiderült. Rendezőként ezzel az előadással meg akarta mutatni a színpad tudását, fokozott módon használtuk a technikát a kevés díszlet ellensúlyozására... és bizony sorra előjöttek a hibák, ami egyébként természetes, hiszen még bejáratós volt a színpadtechnika. „Kovács Bálintot kérjük a színpadra!!!!” – sokszor zengett az egész ház az ügyelő hívásától, és én tudtam, hogy igazgató úr megint magyarázatot és gyors megoldást vár valami műszaki problémára. *A vihart* még bemutatta, de csak két hónapja maradt élvezni és használni azt a színházat, amit ő épített fel. Májusban kormányváltás volt. Azon a napon, amikor lejárt a szerződése, és „fentről” senki szóra se méltatta, behívott az irodájába, hogy átadja a kulcsait, és magyarázni kezdte, melyik mit nyit. Senkinek nem kívánom azokat a percekét.

Milyen érzés volt a nullpontról látni az épület születését?

– Euforikus – utólag. Közben a hajtás lázában égtünk. Hatalmas nyomás alatt dolgoztunk, hiszen ki volt tűzve a nyitás dátuma, március 15. – áprilisban ugyebár választások voltak. Jól működött a csapat, professzionális volt az együttműködés a tervezőkkel, bonyolítókkal, a fő- és alvállalkozókkal. 2001 májusára készen volt a „betonkabát”, fel kellett rá varrni a végteleen mennyiségű gombot. Valójában ezen dőlt el, milyen is lesz a színház, az, hogy mit tud.

És a Nemzeti mit tud?

– Mondjuk így: a nagyszínpadunk a világon egyedülálló színháztechnikai kínálattal bír. Schwajda rendkívül előrelátó, praktikus és hajthatatlan volt ebben is. A költségvetéséből szigorúan elkülönítette a színháztechnológiai beruházásokra szánt keretet, és saját, igazgatói hatáskörben tendereztette meg ezeket. Így ezt a pénzt nem lehetett „átcsoportosítani”, és nem

volt kiszolgáltatva semmilyen „egyéb” gazdasági érdeknek. A technika egy részét pedig a Gobbi Hilda kezdeményezésére összegyűlt úgynevezett a téglajegyekből fedezte. Ez azért volt fontos gesztus, mert így a Nemzeti felépítésére adakozó egyszerű emberek pénze nem betonra vagy parkosításra ment el, hanem arra, amivel a művészi produkciók közvetlen kiszolgálása történik: forgószínpadra, lámpákra, hangosításra... 14,5 milliárd forintból csak a főszínpadi színpadtechnika két és fél milliárdot tett ki. A mai napig ennek az előnyeit élvezzük, mert látjuk, hogy rendezőknek, tervezőknek, kollégáknak bizony sok inspirációt ad...

A nagyszínpad akusztikáját fel szokás róni...

– Örök téma és probléma. Ha azt a teret a terveknek megfelelően használják, nincs vele gond. Töröcsik Mari mindig azt mondta, ha őt lehet a nagyszínpadról hallani, akkor nem az akusztikával van a baj...

Mivel tudná a színház „tudását” érzékeltetni?

– Amikor Jordán Tamás lett az igazgató, kitalálta, hogy amíg nincsenek új előadások, a műszak se tétlenkedjen, csináljunk egy technikai jellegű bemutatót. Így született meg a *Géptáncetűdök egy színpadon*. Az első részben a korábbi előadások látványos színpadképeit újra scenírozva mutattuk be, a másodikban egy fehér és egy fekete thonet szék szerelmét, bújócskázását, kacérkodását és egymásra találását meséltük el úgy, hogy a két szék bejárta a pincétől a zsinórpadlásig a teljes színpadot, lejtőn csúszott, távirányítású kocsin utazva eltűnt majd előbújt, süllyedőken ment le-fel, a felsőgépészet kampókkal emelte, sín pályán repítette őket – mindezt anélkül, hogy a fél órás műsor alatt bárki kézzel hozzájuk nyúlt volna. Más szóval: minden színpadi esemény kizárólag színpadtechnikai eszközökkel történt. És közben jöttek a világítási trükkök, a hangosítás teljes tárháza... A műszak csinálta az egészet – lelkesedésből, virtusból, egy fillér ráfordítás nélkül.

A közönség is láthatta?

– Műszaki érdeklődésű szakmai közönségnek évekig ezzel demonstráltuk – nem kis büszkeséggel – a ház felkészültségét. Jordán Tamásnak annyira tetszett, hogy nagy költséggel továbbfejlesztette, hívott „igazi” rendezőt, díszlet- és jelmeztervezőket vont be, készültek háttérvetítésnek videók. Atlantis – ez lett volna a címe, de végül Jordán elégedetlen volt ezzel a verzióval, és nem engedte közönség elé kerülni.

Amikor a nagyszínpad technikai tudását nem használják ki a rendezők, nem fáj a szíve?

– Nem. A Nemzeti egy Porsche. De azzal se lehet, érdemes vagy szabad mindig 250-nel repeszteni. A technikának a műv-

szi tartalmat kell szolgálnia. Az öncélú bravúrok feleslegesek – de ez csak a mérnök magánvéleménye. Ha egy rendező víziójához viszont szükségesek trükkök, különleges megoldások, akkor a legextrémebb ötletekben is segítünk. Bármit meg tudunk csinálni – persze a megfelelő körülményekkel és a kockázatok alapos mérlegelésével.

Ahhoz, hogy a ház jól működjön, nemcsak technikára, hanem az azt működtető szakemberekre is szükség van...

– Büszke vagyok arra, hogy stabil a gárda – jól válogattunk a kezdetekkor –, alig van cserélődés. Mindig vannak hirtelen adódó feladatok, de azokat éppen azért tudjuk rugalmasan és hatékonyan megoldani, mert megvan a munka kialakult rendje, és ha szükséges, túl kell lépni a rutinokon, a megszokott menetrenden. De nemcsak az épületben kell helytállnunk. 2018 nyarán a *Csiksomlyói passió* előadásának felépítettük a nagyszabású szabadtéri verzióját a csiksomlyói nyeregben, aztán Esztergomban, most nyáron majd Debrecenben fogjuk játszani. Efféle korábban nem csináltunk.

2014 óta minden évben tizenöt-húsz külföldi előadás érkezik a Madách Nemzetközi Színházi Találkozóra, a MITEM-re. Ilyenkor megmérettetik az épület és a műszaki csapat is.

– Alapos előkészületek után érkeznek a társulatok, de tulajdonképpen jó két hétig mindennap (sokszor éjjel is) felépítünk és beüzemelünk – persze a vendégprodukciónak gárdájával együtt – egy-két „ismeretlen” előadást. Mindennek azonnal

klappolnia kell – nincs javítási lehetőség. Még nem volt példa arra, hogy egy darab azért nem jöhetett, mert valamilyen műszaki igénynek ne tudtunk volna eleget tenni, és a csapatunkra se volt még soha panasz. Sőt. Néha már sportot csinálunk belőle, hogy megmutassuk, milyen jók vagyunk. Volt, hogy egy produkció saját gárdája nem állt a helyzet magaslatán, és mint kiderült, mi fele annyi idő alatt felépítettük nekik a díszletüket, mint ahogy ők szokták otthon. Megköszönték! De volt, hogy előadás után gyorsan bontani kellett volna a színpadot, mert éjjel már a másnapi produkciót kellett beépítenünk. A lejátszott előadás műszakja viszont inkább a büfében, a banketten mulatta az időt, és mire kettőt pislantottak volna, a micink „lepucolták” a színpadot és átgondoltan, szakszerűen, ahogy a nagy könyvben meg van írva, bepakoltak mindent a kamionba. Na, ők nem köszönték meg! De mi megmutattuk, hogy egy járműbe is profin befér mindaz, amit ők két kamionnal hoztak.

Nyilván, jóleső örömet okoz az efféle szakmai elégtétel. A lényeg mégis a színpadon történik...

– A színész viszi a bőrért vásárra, és a körülményeknek – többek között nekünk, a műszaknak is – ki van szolgáltatva. Csak akkor tud nyugodtan alkotni a színpadon, ha biztos benne, hogy működik a díszlet, jól mutat és biztonságos a reptetés, a megfelelő pillanatban indul el a süllyedő, precízen van bekészítve a kellék, ha a fényváltást és a hangeffektet takkra adjuk be, ha a fodrász jól rögzíti a parókát és a smink is tökéletes, ha gyorsoltózásnál minden kéznél van, ha az ügyelő kézben tartja a dolgokat... A műszak, a háttérben dolgozók akkor boldogok, ha a művészek elégedettek, mert sikerük van a színpadon.

KORNYA ISTVÁN

| fotók: Eöri Szabó Zsolt

Fájdalom és öröm

Volt értesítő, kiválasztott és immár döntnök – Jordán Tamás, a Nemzet Színésze

Jó helyre került a Nemzet Színésze elismerés azzal, hogy a 2021. április 16-án elhunyt Törőcsik Mari helyére Lehoczky Zsuzsát választotta a cím jelenlegi tizenegy birtokosa – véli Jordán Tamás, aki 2020-ban került be ebbe az elit grémiumba. A Nemzeti Színház korábbi igazgatóját arról is kérdeztük, milyen az örömhír értesítőjének és megkapójának lenni...

Sok elismerést, díjat, kitüntetést kapott életében. Felállított már valamiféle rangsort a díjai között?

– Sok magas szintű elismerést kaphat egy színész, lehet méricskélni, melyik az értékesebb, de mindenképpen az élen helyezkedik el a Nemzet Színésze elismerés. Az adja ugyanis ennek a jelentőségét, hogy nagyon magas kvalitású színész kollégáktól kapja az illető, mert ha a tizenkét Nemzet Színésze közül valaki eltávozik, akkor a többiek tizenegyen döntenek el, hogy kit fogadnak maguk közé az elhunyt pályatárs méltó utódként...

Gondolom, fájdalmas is ugyanakkor, hiszen mindig egy haláleset előzi meg az új tag kiválasztását...

– Mindig nagyon fájdalmas! Én például Andorai Péter helyébe léptem, akivel személyes jó barátok voltunk, és valóban fáj arra gondolni, hogy az ő halála juttatott engem ehhez a kitüntető címhez. Most

JORDÁN TAMÁS

1943-ban született Budapesten. Kossuth- és Jászai Mari-díjas, érdemes művész, Prima Primissima díjas, 2020-ban lett a Nemzet Színésze. Mérnök-ként végzett. Pályáját az Egyetemi Színpadon és

a 25. Színházban kezdte, majd Kaposváron játszott. Tanított a Színművészeti Egyetemen. Emlékezetes alakítást nyújtott többek között Don Quijote, Sade márkí, Szókratész, II. Richard, Willy Loman szerepében, mások mellett Fassbinder, Goldoni, Móricz, Madách darabjait állította színre. József Attila költészetének avatott tolmácsolója, a versmondás és olvasás népszerűsítője. Többszörös színházalapító – ő hozta létre a budapesti Merlint (Márton Andrással) és a szombathelyi Weöres Sándor Színházat, amelyet 2008-tól az idén januárig vezetett, a Pécsi Országos Színházi Találkozó, a POSZT alapítója és vezetője volt. 2003-tól öt évadon át igazgatta a Nemzeti Színházat.

is rendkívülinek mondható az a veszteség, amit Törőcsik Mari halála okozott. Évek óta szoros kapcsolatot ápoltam vele, hiszen ő Velemben élt, én pedig Szombathelyen, így mindössze tizenhat kilométerre voltunk egymástól. Korábban is jóban voltunk, és amikor már kezdett beteg lenni, akkor rendszeresen, volt, hogy hetente meglátogattam. Ő ezért volt hálás, én pedig azért, hogy elmondhatom – mivel ő is így beszélt róla –, hogy komoly barátság volt a miénk.

2003 és 2008 között igazgatta a Nemzeti Színházat, amelynek feladata a Nemzet Színésze cím minden ügyének intézése. Hány választásnak volt a részese?

– 2005-ben Zenthe Ferenc és Szabó Gyula lett a Nemzet Színésze, 2006-ban Király Levente, 2007-ben pedig Bodrogi Gyula. Nekik én mondhattam el az örömhírt. Az igazgató ezen a választáson nem vesz részt, csupán az a megítélt feladat hárul rá, hogy

Weöres Sándor Szent György és a sárkány című drámájában Miron szerepében

„Nagy boldogságot jelent ez az elismerés... És bizonyos megnyugvást is, mert úgy gondoltam, a színészetben túl benne van mindaz, amiért ezt a pályát választottam és műveltem.

közölje a hírt a kitüntetett művésszel. Magát a választást a tizenegy elismert színművész bonyolítja le. Most például csak heten voltunk személyesen is jelen ezen a választáson a Nemzeti Színház igazgatói irodájában, mert négyen nem tudtak eljönni, ők telefonon adták le a voksukat. Vidnyánszky Attila pedig csak akkor jött be hozzánk, amikor értesítettük a színház titkárságát a döntésünkről.

Milyen érzés volt egy éve a vonal másik végén lenni, és megtudni, hogy beválasztották a legjobb tizenkettő közé?

– Tulajdonképpen elmondhatatlan. Nem tartottam magam igazából esélyesnek erre, bár az is igaz, hogy esélytelennek sem... Meglepetésként ért, amikor Vidnyánszky Attila felhívott. Olyan hír ez, amit az ember nem is fog fel rögtön. Nagy boldogságot jelent ez az elismerés... És bizonyos megnyugvást is, mert úgy gondoltam, a színészetben túl benne van mindaz, amiért ezt a pályát választottam és műveltem – rendezőként, társulatvezetőként, fesztiválszervezőként, a versmondás népszerűsítőjeként. Ez nem más, mint közösségeket teremteni. Én úgy érzem magam igazán jól, ha mindig vannak körülöttem, akikkel közösen lehet csinálni fontos dolgokat.

A mostani döntésben a cím „újdonsült” viselőjeként immár Jordán Tamás is benne volt. Törőcsik Mari helyére olyan színművész került, aki az operett világából érkezett, amire eddig még nem volt példa. A zenés műfajnak is szól Lehoczky Zsuzsa személyén keresztül ez az elismerés?

– Schwajda Györgynek, aki a Nemzeti Színház igazgatójaként a címet alapította, kifejezett kívánsága volt, hogy az évek során majd ne csak prózai színészek közül válasszon új tagot maguk közé a testület, hanem tekintsenek ki a zenés műfajra, így az operettre is. A mostani megbeszélésnek és döntésnek kimondottan az volt a hátterében, hogy most már ideje lenne Schwajdának ezt a kívánságát teljesíteni. Lehoczky Zsuzsa pedig igazán nagy művész, így ez a díj mindenképpen jó helyre került.

UNGVÁRIJUDIT

„Minden porcikámban színész vagyok”

Lehoczky Zsuzsa a könnyű műfaj nehézségéről, a közönség tiszteletéről és a nemlétező opciókról

Nem elég jól énekelni és táncolni. Az operetthez jó színésznek kell lenni! – mondja Lehoczky Zsuzsa, akit május 11-én választottak a Nemzet Színészhévé. A zenés műfajoknak szóló jelképes gesztusnak is tekinthető ez az elismerés? Az Operettszínház örökös tagja erről is mesélt...

Hetven éve van a pályán...

– Tényleg! Tizenegy évesen a *Szentivánéji álomban* Mustármag szerepét játszottam a szegedi Nemzetiben, de már ötéves koromtól színész akartam lenni. A háború után nagyon szegények voltunk, édesanyám összekuporgatott nekem annyit, hogy minden héten kétszer el tudjon küldeni németórára. El is mentem, csak hogy én énekórára jártam... Így kezdődött, azután jött a tánc... Mintha csak tudtam volna, hogy majd olyan színész leszek, akinek énekelnie és táncolnia is kell. Az 56/57-es évadot kivéve, amit Kaposváron töltöttem, ez fontos tudás volt, Szegeden is, és az Operettszínházban is, amelynek ’62 óta vagyok a tagja.

Változott a műfaj megítélése az évtizedek alatt? Jelezheti ez az elismerés is azt, hogy ma már nem valamiféle elitista szemlélettel viszonyulunk az operetthez, a zenés műfajhoz?

– Én ezt nem tudom megítélni. De abban biztos vagyok, hogy amikor felmegy a függöny, akkor nálunk tele van a színház, és az a közel ezer néző, aki ott ül a nézőtérben, egészen biztosan szereti az operettet. Az az általános vélekedés, hogy ez egy könnyű műfaj,

LEHOCZKY ZSUZSA

1936-ban született Szegeden. Kossuth- és kétszeres Jászai Mari-díjas, érdemes és kiváló művész – immár a Nemzet Színésze. 1949–1956 között a Szegedi Nemzeti Színházban a táncoskar tagja volt. 1956–57-ben

a kaposvári Csiky Gergely Színházban játszott, majd 1962-ig ismét Szegeden dolgozott. 1962 óta a Budapesti Operettszínház művésze, örökös tag. Ének- és táncművész, sajátos humora kiválóan érvényesült szubrettszerepekben. Máig aktív, többek között Cecília grófnő szerepét játssza a *Csárdáskirálynőben*.

pedig szerintem a legnehezebb! Mert nem elég jól táncolni és énekelni, de jó színésznek is kell lenni. Itt nincs lazaság, nincs az, hogy fáj a derekam, vagy nem bírom a lábam dobni, inkább beveszünk valami pirulát és tovább táncolunk... Még mindig nem fogtam fel igazán, mit is jelent, ha kimondom: rajtam keresztül végre már a zenés műfajból is úgy hívhatnak egy művészt, hogy a Nemzet Színésze. Nagy-nagy boldogság és elismerés nekem az is, hogy az Operettszínház minden tagja együtt örült velem, amikor meghallották a hírt.

Azért megtalálták a prózai szerepek is...

– Kétszer a Madáchban, aztán a Tivoliban, a Játék-színházban, a Karinthy Színházban is sokat játszottam. Úgy éreztem, hasznomra válnak a prózai előadások, igyekeztem is felhasználni az ott szerzett tapasztalatokat a zenés darabokban.

Ezek pusztán „kirándulások” voltak?

– Hívtak, és én szívesen mentem. Ugyanolyan hivatástudattal játszottam ezeket a szerepeket is, mint a zenés művek alakjait az Operettben. Mindegyik színház és közönség ugyanazt a tiszteletet kapja tőlem.

Lili bárónő

Legendás korban lett az Operettszínház tagja...

– Abba a társulatba csöppentem '62-ben, amelyben olyan sztárok játszottak, mint Honthy Hanna, Feleki Kamill, Németh Marika, Rátonyi Róbert, Labadar Kálmán, Sárdy János. Már abból is lehetett tanulni, ha csak néztem őket. El voltam látva szóbeli tanácsokkal és szeretettel is bőven, de a legnagyobb adománya az életemnek, hogy együtt játszottam velük, mert az a legjobb iskola.

Nehéz kérdés következik: melyik volt a kedvenc szerepe?

– Mindegyiket szeretni kell, mert ha nem, azt megérzi a közönség... De való-

„**Ez a hivatásom,
ez volt az életem.**

**Más opció
nem is létezett soha.**

ban, vannak fontos, kedvenc szerepek egy pályán. A legemlékezetesebb talán a *My fair lady* magyarországi ősbemutatója, amiben megadatott nekem, hogy Básti Lajossal játszhattam. De voltam Ajtay Andor partnere a *Tündérlaki lányok*ban, Sárdy Jánosé a *Csókolj meg, Katámban*. Azért is emlékezetes előadások ezek számomra, mert a partnereim már hatalmas nevek voltak akkor, amikor én még a pályám elején jártam.

Miben játszott a legtöbbször?

– Biztos, hogy a *My fair lady*ben. A *Mágnás Miska* is nagyon sokszor ment, akárcsak a *Csárdáskirálynő*... Volt olyan időszak az életemben – jó negyven éve! –, amikor egy hónap alatt 38 előadást teljesítettem. De mostanság is vannak nagy sorozatok. Már vagy háromszáz-hatvanszor játszottuk a *Lili bárónőt*, úgy tudom, a következő évadban is műsorra tűzzük...

Németh Sándorral a Csárdáskirálynőben

Mi ad erőt még ma is ahhoz, hogy színpadra lépjen?

– Úgy érzem, minden porcikámban színész vagyok, a fejem bűbjától a bokáig, így nem is tehetnék másképpen. Ez a hivatásom, ez volt az életem. Más opció nem is létezett soha. Ha ma felnézek az Operettszínház főbejáratára, éppen olyan gyönyörűnek látom, mint '62-ben, amikor először léptem át a küszöbét. Uramisten, hát itt éltem le az életem nagy részét! Talán megadja a Jóisten, hogy még sokszor felléphessek ezeken a deszkákon.

UNGVÁRIJUDIT

A NEMZETI SZÍNÉSZE CÍMET 2000-ben alapították Schwajda György, a Nemzeti akkori igazgatójának a kezdeményezésére. A címet mindig tizenketten viselhetik. Jelenleg **ALMÁSI ÉVA, BODROGI GYULA, CSERHALMI GYÖRGY, CSOMÓS MARI, HAUMANN PÉTER, JORDÁN TAMÁS, KIRÁLY LEVENTE, LEHOCZKY ZSUZSA, MÁTHÉ ERZSI, MOLNÁR PIROSKA, SZACSVAY LÁSZLÓ** és **TORDY GÉZA** a cím birtokosa.

Ha a cím egy viselője elhalálozik, a megüresedett helyre a cím többi birtokosa egyhangú szavazással tehet javaslatot. Így választották tavaly februárban az elhunyt Andorai Péter helyére Jordán Tamást, majd idén májusban Töröcsik Mari helyére Lehoczky Zsuzsát.

A NEMZET SZÍNÉSZE CÍM ELHUNYT BIRTOKOSAI: AGÁRDY GÁBOR, ANDORAI PÉTER, AVAR ISTVÁN, BEREK KATI, BESSENYEI FERENC, BITSKEY TIBOR, DARVAS IVÁN, GARAS DEZSŐ, GERA ZOLTÁN, KÁLLAI FERENC, KOMLÓS JUCI, KÓTI ÁRPÁD, LUKÁCS MARGIT, PSOTA IRÉN, RAKSÁNYI GELLÉRT, SINKOVITS IMRE, SZABÓ GYULA, SZTANKAY ISTVÁN, TÖRÖCSIK MARI és ZENTHE FERENC.

ÜNNEP • 200 ÉVE KŐSZÍNHÁZBAN

A **FARKAS UTCAI SZÍNHÁZ** volt az első magyar kőszínház. Közadakozásból emelték, s 1821 márciusában nyitották meg. 1885-ben az ország második nemzeti színháza lett. 1906-ban tűzvesélyessé vált, ezért bezárták. Az épület az egyetem tulajdonába került, 1934-ben lebontották, helyén az Egyetemiek Háza (Casa Universitarilor) épült fel.

HUNYADI TÉRI SZÍNHÁZ. A Kolozsvári Nemzeti Színház új otthonát, melyet Ferdinand Fellner és Hermann Helmer osztrák építészek terveztek, 1906. szeptember 8-án avatták fel. A társulat művészei 1919. szeptember 30-ig játszhattak itt, októbertől román előadásokat tartottak benne. Az első bécsi döntést követően az épületet renoválták, ezért csak 1941 novemberében vehette ismét – rövid időre – birtokba a magyar közönség. 1945 óta ebben az épületben működik a Román Nemzeti Színház (Lucian Blaga Nemzeti Színház) és a Román Nemzeti Opera.

Az 1910-ben felavatott **SÉTA TÉRI (NYÁRI) SZÍNHÁZAT** az 1874-ben megnyitott és 1908-ban lebontott nyári faszínház helyén Janovics Jenő építtette. Az új betonvázás, szecessziós stílusú épületet Márkus Géza és Spiegel Frigyes tervezte. Az építkezésre a város kölcsönt vett fel, a törlesztést pedig Janovics vállalta. Az impériumváltáskor ez lett a kolozsvári magyar színtársulat állandó játszóhelye. Ma is itt működik a Kolozsvári Állami Magyar Színház és a Kolozsvári Magyar Opera.

„A magyar színház ügye a 19. század elején egyben a kulturális függetlenség megszerzésére való törekvés egyik eszköze is volt.

BODÓ A. OTTÓ

Az örökös előörs

Két évszázada az összmagyar kultúra egyik fontos intézménye a kolozsvári színház

200 éve Kolozsvárott nyílt meg az első magyar kőszínház. Alig száz év múlva eladták, majd elbontották, az 1906-ban megnyitott új teátrumot elvették. A 20. században az is többször változott, melyik országban van Erdély fővárosa. Mégis: a magyar nyelvű színjátszás folytonossága egy pillanatra sem szakadt meg.

Minden Moháccsal kezdődött. Kis túlzással akár ezzel is indíthatnám az első magyar kőszínházról szóló cikkem, hiszen a történelem megszabja a kultúra fejlődését, azokat az irányokat és folyamatokat, melyek utóbbiban lezajlanak. A másfél századnyi uralmukat követően a 17. század végén sikerül kiűzni a törököt Magyarországról, ám a kiűzöttek helyett a kiűzők maradtak: Magyarország, majd később Erdély is Habsburg fennhatóság alá került. Kisebbségi sors és kulturális elnyomás időszaka következett, a magyarság nemcsak a Habsburg-birodalmon belül, de Budán és Pesten is kisebbségbe került. A magyar szellemi élet szétszórtan, különböző városokban (Kolozsváron, Pozsonyban, Kassán, Debrecenben...) formálódott, nem egy esetben épp a hivatalos német kultúra ellensúlyozásának szándékával. Magyarország területén mind a hivatásos társulatok, mind a kőszínházak terén előbb a német színház jelenik meg – Pesten például 1812-ben Közép-Európa legnagyobb, 3500 néző befogadására alkalmas új színház épül.

Az osztrák uralom azonban nem tudta kiölni a magyar nemzeti kultúra iránti egyre erősödő vágyat és az eziránti törekvéseket. Ebben az időszakban a magyar színház ügye – lett légyen szó a 18. század végén megjelenő hivatásos magyar színjátszásról vagy az első magyar kőszínház megépítéséről – egyben a kulturális függetlenség megszerzésére való törekvés egyik eszköze is volt.

Így Kolozsváron az állandó színház iránti jogos igényből fakadóan 1803-ban kezdték el közadakozásból építeni a Farkas utcai színházat, ám az építkezés három év múlva a források ki-

merülése miatt leállt. Újabb gyűjtésre volt szükség a folytatáshoz, de ez sem bizonyult elegendőnek, ráadásul közben elhunyt a kolozsvári színjátszás legnagyobb támogatója, Wesselényi Miklós báró is. Harmadszorra sikerült befejezni az építkezést: 1821-ben a kolozsvári Farkas utcában megnyílt az első állandó magyar kőszínház. A nyitóelőadáson a helyi arisztokrata műkedvelők – az építkezés kiemelkedő támogatói – játszottak (jelmezeiket az új színház jelmeztárának adományozva), majd másnap, március 13-án tartották a hivatásos színészek első bemutatóját az új teátrumban.

Ennek a Farkas utcai színháznak volt színésze a pályáját még az első erdélyi hivatásos társulatban (Kótsi Patkó Jánosnál) kezdő Gidófalvi Jantsó (más forrásokban Jancsóként szerepel) Pál, a 19. század egyik legnagyobb magyar komikusa. Sajátos szakmai sorsú színész, akinek minden vágya a nagy tragikus szerepek eljátszása volt, és aki páratlan vígjátéki tehetsége ellenére sohasem békélt meg egészen szerepkörével.

Hosszabb-rövidebb ideig a magyar színháztörténet legnagyobbjai játszottak ebben a színházban: volt kolozsvári társulati tag többek közt Déryné Széppataki Róza, Egressy Gábor, Szerdahelyi Kálmán, Prielle Kornélia, E. Kovács Gyula, Jászai Mari... Megtehették, hiszen ekkor még máshol voltak az ország határai, Kolozsvár, Miskolc, Pest és Buda egyazon országban létezett, egyazon kultúrát épített. Itt kezdte pályáját, majd a 19. század végén itt volt igazgató a „magyar Sztanyiszlavszkij”-ként emlegetett Ditrói Mór, később az újonnan megépült Vigszínház első (és legendás!) művészeti igazgatója. Vezetése alatt

Színház- és társulatépítő, színpadi és filmrendező, színész és író, elhivatott művész és sikeres vállalkozó – Janovics Jenő 1905 és 1919 között, majd 1945-ben volt a kolozsvári Nemzeti Színház igazgatója

E. Kovács Gyula, a kolozsvári nagyok egyike. Bánk bán szerepében az 1880-as években

Kolozsváron Shakespeare-ciklust éppúgy tartottak, mint magyardráma-ciklust, a világ- és a magyar irodalom egyaránt jelen volt színházában.

Mintha csak a mára már különböző országokhoz tartozó országgrészek együvé tartozását akarná az utókornak jelezni, Ditrói Budapestre távozásának évében szerződik – akkor még csak színészként – Kolozsvárra az ungvári születésű Janovics Jenő, a Farkas utcai színházban működő társulat utolsó igazgatója. Janovics a kolozsvári színház egész történetéhez méltón, de talán minden korábbinál haladóbban gondolkodik: vezetése alatt épül meg párszáz méterrel arrébb az új színházépület a Hunyadi téren (tervezője a nagyhírű, a Víg-színházat is tervező bécsi Fellner és Helmer építésziroda), majd az ezt követő években a nyári színház faépülete helyére is közsínházat emel – hogy ennek később mekkora fontossága lesz, maga sem gondolhatta. Színházi munkássága mellett úttörője a magyar filmgyártásnak, nemcsak előadásaihoz készít filmbejátszásokat, hanem önálló filmgyárat is alapít. Ő az, aki az új színház felépülése után előbb eladja az egyetemnek a Farkas utcai épületet, majd kiharcolja, hogy az egykori nézőteret díszletraktárként továbbra is használhassa.

1919. október 1-jén az impériumváltás következtében a Hunyadi téri színházat a román hatalom elveszi Janovicstól (abban működik ma a Lucian Blaga Nemzeti Színház és a Kolozsvári Román Nemzeti Opera), aki társulatával a nyári színházba költözik – mindmáig itt működik a kolozsvári magyar színház. Az egyetem épületei ugyanerre a sorsra jutnak, a román egyetem veszi át őket. A Farkas utcai színházat 1934-ben lebontják, helyére egy év múlva új épületet emelnek.

A szocializmus időszakában (az újabb impériumváltásokat követően), majd a rendszerváltás után is immár állami színházként működik tovább a kolozsvári teátrum. A 20. század második felében, illetve az ezredforduló környékén továbbra is a magyar kultúra egyik legfontosabb műhelye. Harag György vagy Szabó József „Ódzsa” pályája csak részben kötődik Kolozsvárhoz, ám ez időszak alatt egy új színházi paradigmát honosítottak meg: a magyar színházi hagyományt ötvözték a '60-as években feltámadó román színház reteatralizáló törekvéseivel, sajátos formát és új minőséget hozva létre. Ez a váltás nem történhetett volna meg az újra fogékony, színháztörténetünk nagyjai közé tartozó – ám a történelmi helyzet következtében Magyarországon már kevésbé ismert – színészek nélkül: Senkálzky Endre, László Gerő, Orosz Lujza, Péterffy Gyula, Köllő Béla, Török Katalin, Csíky András, Széles Anna csak néhányan közülük.

Az ő haladó hagyományait folytatja a rendszerváltást követően Tompa Gábor, aki a megváltozott politikai körülményeket kihasználva továbblép elődeinél: a kisebbségi színjátszás helyett a világszínházat választja. Bár az ő igazgatásának is vannak vitatott döntései, az említett törekvéseiben sikerrel jár, a kolozsvári színházat az európai színjátszás térképére helyezte. Az ezredforduló után a legkiválóbb rendezők dolgoztak itt, az előadások pedig alighanem a kortárs magyar (nemcsak az erdélyi) kultúra egyik legtöbb helyre eljutó exportcikkei.

Bár az első magyar közsínházat eladták, majd utóbb elbontották, mi több, a színház következő otthona is odalett (abban működik a román Lucian Blaga Nemzeti Színház és Opera), számtalanszor változott meg az is, hogy melyik országban létezik, mégis: a kolozsvári magyar nyelvű színjátszás folytonossága egy pillanatra se szakad meg, újabb állandó székhelyén mindmáig az összmagyar kultúra egyik legfontosabb intézményeként és műhelyeként tovább él...

a szerző dramaturg, a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem Színház és Film Karának oktatója

Az Interferenciák Nemzetközi Színházi Fesztivált első alkalommal 2007-ben, majd 2010 óta kétfévente rendezi meg az ország egyik legjelentősebb színházi találkozójaként a Kolozsvári Állami Magyar Színház. A helyszín az egykori Séta téri színház időközben átépített, korszerűsített, a társulatnak ma is otthont adó épülete.

Épületek, cenzorok, igazgatók

Tompa Gábor tervekről, nagy elődökről és a jelen kihívásairól – két évszázad tükrében

Mi lehet két évszázad öröksége? Megmutatni a sajátos erdélyi magyar színjátszást a világszínpadon. A kolozsvári nagy elődök mindig is ezt akarták. Erről is mesél Tompa Gábor, akinek már az édesapja is rendezett Kolozsvárott, ő maga pedig több mint harminc éve igazgatja a Kolozsvári Állami Magyar Színházat.

1821. március 12-én játszották a Farkas utcai színházban az első előadást – Horváth Dániel Mátyás királyról szóló darabját. Hogyan emlékeztek meg az évfordulóról?

– Megkoszorúztuk az egykori épület helyén egyetlen eredeti ablakkal megmaradt falrészleten elhelyezett emléktáblát. Ugyanitt áll egyébként egy másik emléktábla is, amelyet a Kótsi Patkó János-féle színitársulat 1792-es alapításának 200. évfordulóján avattunk. A Kótsi vezette társulat játszotta először magyar nyelven Shakespeare *Hamlet*-jét, úgyhogy ez a kis fal valódi színháztörténeti emlékhely. Erről tizenkét év késéssel tudtunk csak megemlékezni, mert az 1992-es városvezetés, a nacionalista Gheorghe Funar polgármester megtiltotta az emléktábla kihelyezését, ezért azt sokáig a Kolozsvári Állami Magyar Színház előcsarnokában tettük ki. Idén viszont szabadon ünnepelhettünk a Babeş–Bolyai Tudományegyetem ma-

gyar tanszékeivel közösen, a járványhelyzet miatt elsősorban online konferenciákkal.

A Farkas utcai színházat közadakozásból, majd városi támogatással építették fel. Ki volt a legmeghatározóbb személyisége az 1906-ig tartó korszaknak?

– A Farkas utcai időszak egyik legjelentősebb korszaka Ditrói Mór nevéhez kötődik, akinek 1887-ben kezdődő igazgatása alatt a színház felvirágzott, majd Ditrói Budapestre költözött, hogy az újonnan induló Vígszínház igazgatója legyen. Innen ered a két teátrum immár évtizedes testvéri kapcsolata. Emellett Ditrói másik nagy öröksége, hogy a kolozsvári színházat a nemzetközi klasszikusok – például egy Shakespeare-ciklus – bemutatásával akarta bekapcsolni a világszínház vérkeringésébe.

Innen költözött a társulat 1906-ban a Ferdinand Fellner és Hermann Helmer bécsi építészpáros által tervezett, Hunyadi téri épületbe.

– Mindössze másfél évtizedig játszhattak elődeink abban az épületben, hiszen csupán a trianoni tragédiáig volt a magyar színház székhelye. A román hadsereg 1918-as bevonulása előbb – többek között cenzúrát gyakorolva – megnehezítette, majd ellehetetlenítette a színház működését. Jellemző, hogy egy *Hamlet*-előadással búcsúzott a magyar társulat a Fellner és Helmer épületből 1920. szeptemberében. A címszerepet az igazgató Janovics Jenő játszotta, aki a magyar filmgyártás megalapítója is volt. Ott forgatta a *Bánk bán*-filmjét, ahol most a mi díszletraktárunk van: az egykori sétatéri nyári színpadon.

Édesapja, Tompa Miklós rendezőként kötődött a kolozsvári színházhoz. Miért mégis a marosvásárhelyi társulatot nevezte el róla?

– A két világháború közötti irodalmi élet, a Helikon Kör egyik tagja, Tompa László költő fiaként Budapestre ment jogot tanulni, de hamar magával ragadta a színház: sűgőként kezdte, majd segédrendező lett a Nemzeti Színházban előbb Hevesi Sándor, majd Németh Antal mellett, akitől rengeteget tanult, s aki az 1938-as bécsi döntés után kinevezte édesapámat a Kolozsvári Királyi Nemzeti Színház főrendezőjének. Amikor 1944 novemberében visszatért Budapestre, már az ostrom alatt rendezte meg Bánffy Miklós *A nagyúr* című darabját. A háború után Várkonyi Zoltán, Major Tamás és Gobbi Hil-da marasztalta Pesten, de hazatért. „Megörültél? – kérdezték tőle. – Hiszen Marosvásárhelyen nincs is színház.” Mire ő csak annyit mondott: „Hát éppen azért!” Harag György is az ő lélektani-realista színházán nevelkedett, és mindig elismerően beszélt ezekről az előadásokról, még akkor is, ha Harag másfajta színházat valósított meg.

Tompa Gábor az Interferenciák Fesztiválról nyilatkozik a televízió riporterének

A politikai változások jelentősen befolyásolták a színház szerepét a város és a magyar kultúra életében. Ön is egy ilyen helyzetben lett a Kolozsvári Állami Magyar Színház igazgatója 1990-ben. Hogyan lehetett újraindítani a teátrumot a teljesen megváltozott körülmények és igények között?

– Nemcsak a román, hanem az európai történelemben is sorsfordító év volt ez. Túl voltunk az 1989-es fordulat eseményein, amikor engem 1990. novemberében kineveztek. Rendkívül összetett kihívás előtt álltam: egyrészt meg kellett fiatalítani a társulatot, mert sokan nyugdíjba mentek, vagy áttelepültek az anyaországba és Nyugatra. Másrészt a színház az útját kereste. Sokan a diktatúra legsötétebb éveit követő fellélegzés után ahhoz a világhoz akartak visszatérni, ami a második világháború előtt volt. De ezeknek a konzervatív elvárásoknak már nem lehetett megfelelni, mert a színház élő műfaj, és a jelenben zajlik. Olyan művészeti koncepcióval álltunk elő, ami nagyon rövid ideig, Janovics Jenő igazgatása alatt valamennyire már megvalósult: anélkül, hogy feladnánk bármit is a sajátosságunkból, a kulturális identitásunkból, szeretnénk bekerülni egy olyan egyetemes színházi vérkeringésbe, ahol meg tudjuk mérettetni magunkat.

AZ ELSŐ KÖSZÍNHAZ...

» Erdélyben termékenyebb talajra talált a színjáték megteremtésének gondolata, mint a „testvér hazában”.

» Kolozsvárott sohasem volt olyan általános és olyan mélyen gyökerező az idegen nyelv kultusza, az idegen szokások utánzása, mint Pesten. (...) Ha a nagy Wesselényi Miklós nem nyújtja segítő karját a vergődő szintársulat felé, s ha Kótsi Patkó Jánost nem küldi a jósors a színjátszók élére, talán arra a sorsra jut, amire a pesti jutott, szétomlik, szerteoszlik.

» Kolozsvárnak nem volt operatársulata. (...) Déryné a semmiből teremtett olyan együttest, amely hamarosan a legnehezebb operákat kifogástalanul tudta előadni. Néhány énekest hozott más társulattól, énekesnőket ő maga keresett a zeneiskolában és tanította őket a szerepekre, játékra, a drámai színészeket rávette, hogy fűjják a kórust az operákban s a zenekarba műkedvelőket ültetett, előkelő urakat, grófokat, kormányzósági tisztviselőket. Rövid időn belül a műsoron 16 opera szerepelt, Déryné büszkén írja naplójába: „Kolozsvár volt a magyar színészeti megteremtője s a magyar opera bölcsője.”

Milyen fogadtatása volt a koncepcióváltásnak?

– Az én alapélményem természetesen Harag György főrendezői tevékenysége volt, ő igazi újtóként dolgozott 1975 és 1985 között a kolozsvári színházban, és az ő hívására szerződtem én is ide 1981-ben. Az ő korszakában 45 színésze volt a társulatnak, amikor én átvettem a színházat, mindössze tizenöten voltak, de 1995-re már egy megerősödött és megfiatalodott társulat kezdte meg az évadot. A legtöbb bírálat éppen a már említett, merev közönség részéről ért engem. De tartottuk magunkat az eredeti elképzeléshez, és 1992-ben bejutottunk az Európai Színházi Unióba, és a színház történetében először hívtak meg minket egy óriási angliai turnéra. Ekkor nyertük el a legjobb külföldi előadásnak járó díjat Eugène Ionesco *A kopasz énekesnő* című abszurd drámájával. Innentől kezdve rengeteg meghívást kaptunk, bejártuk a világot, és büszkék vagyunk rá, hogy több kontinensen is képviselhettük a magyar kultúrát. Az általunk létrehozott Interferenciák nemzetközi fesztiválunknak köszönhetően Kolozsváron láthatóak a nemzetközi színházi élet jeles társulatai. A repertoárunkat román (sokszor angol) feliratozással adjuk, így vannak nem magyar nézőink is. Mára kialakult egy olyan magyar közönségréteg, amelynek tagjai már fiatalon is a mi előadásainkat nézték, ezen a színházi ízlésen nőttek fel.

A kommunista diktatúra idején az előadások rájátszottak a nézőkkel való összekacsintásra. Hogyan változott ez meg 1990 után?

– Mivel a diktatúra Kolozsváron jó egy évtizeddel tovább tartott – hiszen Funar egészen 2004-ig volt polgármester –, ezért az 1990-es évtized ebből a szempontból tekinthető átmenetnek. Kétségtelen viszont, hogy számtalan dolgot újra kellett gondolnunk, mert a Ceaușescu-éra alatt elég volt annyi, hogy a színpadon elhangozzék, hogy „nincs szalámi”, és a néző-

tér az áthallás miatt máris tapssal jutalmazta a bátorságunkat. Ez a fajta hozzáállás pedig sokszor eltakart esztétikai hiányosságokat, és a művészi értelemben kevésbé sikerült előadásokat is elfogadtuk. A színház volt a temető és a templom mellett az egyetlen találkozóhely, ráadásul templomba kevesen mertek járni. Ez a közösségi funkció 1990 után természetesen megváltozott, hirtelen ránk tört az átmediatizált valóság, és csakhamar a csalódás is: kiderült, hogy a román rendszerváltás tulajdonképpen annyit jelentett, hogy a második hatalmi vonal az első helyébe lépett. A korrupció, a Securitate továbbélése más köntösben, a gazdasági nehézségek mind-mind fenntartották az igényt a tájékozódni vágyókban a színház iránt.

Mostanság is válságos időket élünk. A járvány miatt egy éve nincsenek előadások.

– A járvány remélhetőleg elmúlik, és a színházak újra nyitnak. Súlyosabbnak ítélem viszont, hogy manapság egy újfajta cenzúrával nézünk szembe. A neobolsevik szellemiség előretörésének köszönhetően olyan visszamenőleges káderezés zajlik, ami a legsötétebb kommunista időkben sem volt tapasztalható. Ez az Amerikából futótűzként terjedő lincshangulat már Homéroszt és Shakespeare-t is rasszistának bélyegzi. Ted Hughest, Pilinszky János fordítóját, a kiváló angol költőt a British Library az újmarxista ideológiai elfogultságtól megvakulva összefüggésbe hozza a rabszolgakereskedelemmel. Ez is egyfajta cenzúra, ami ellen minőségi előadásokkal kell küzdenünk. Ebben velünk tart sok fiatal értelmiségit is a soraiban tudó közönségünk, és örömmel tekinthetünk előre, hiszen a Kolozsvári Állami Magyar Színház rangos külföldi játszóhelyeken szerepelhet – azaz kiszolgáljuk a közönségünket, és a világszínpadon játszhatunk.

LUKÁCSY GYÖRGY

» A kolozsvári színháznak nemcsak az dicsősége, hogy először játszotta a *Hamletet*, hanem az is, hogy vendégjátékai alkalmával mindenütt bemutatta és népszerűsítette ezt a Shakespeare-tragédiát. Debrecenben, Szegeden, Miskolcon, Marosvásárhelyen, sőt Pesten is a kolozsvári társulat ismertette meg *Hamlettel* a magyar közönséget.

» Mennyi csüggedés és új lendület, mennyi akaraterő kellett ahhoz, hogy az első magyar állandó színház felépüljön! Egy kétségtelen: tisztán magyar lelkesedésből és közadakozásból épült fel. Főurak és tehetősek pénzbeli segítsége, építkezési anyagoknak természetben való ajándékozása, magyar iparosok munkakészsége és szegény napszámosok bér nélküli téglahordása tette lehetővé azt, hogy 1821. március hó 12-én végre megnyílhatott az első állandó magyar színház.

» Nagy híre és termékeny hatása volt annak a «*Magyar ciklus*»-nak, melyet 1891-ben rendezett Ditrói. Ez a ciklus újév napján kezdődött, 48 napig tartott s ez alatt az idő alatt 58 előadásban 42 magyar író és zeneszerző 56 darabja került színre. Nemzeti gondolat megvalósulása volt. Igazgatásának egy későbbi évében Shakespeare-ciklust rendezett Ditrói: Shakespeare 17 darabját adatta elő. A ciklus éltető lelke természetesen E. Kovács Gyula volt.”

Janovics Jenő 1941-ben megjelent *A Farkas-utcai színház* című könyvéből az idézeteket válogatta: Kulcsár Edit

Nem aludtam, álmodtam

Csaholhattak a kutyák körülötte! Nem félt Petőfi Sándor. Ő is tudta, amit a többi úton járó szegény? Hogy az egyik lábát kan kutyával, a másikat nőténnyel kell lepisíltetni és rögtön befogadó lesz a farka. Egyébként is jó híre kelt 1847. július 12. hétfőjén Petőfinek Bereg vármegye kutyavilágában. A munkácsi várhegyről lejövet, a legközelebbi mézárosnál bevásárolt egy szép adag cupákot, mócsingot, húsos csontot a mézárszék hivatásos társulathoz tartozó szelindekektől mit se félt, éhes kutyáknak, amelyek elébe-elébe futva, mellette szaladva, mögötte loholva követték. Hadd legyen szép a napjuk. Ne feledjék: nem akárki tisztelte meg a városukat, hanem maga Petőfi Sándor. A jövő embere.

Nekiestek a kutyák az ellátmánynak, hagyok, hagyok, hagyok, ugatták, és mind megették, messze Petőfi mögött maradván. Akinek, mégis, nem A kutyák, hanem A farkasok dala jutott az eszébe, amikor rájuk visszanézett:

*Fázunk és éhezünk
S átlóve oldalunk,
Részünk minden nyomor...
De szabadok vagyunk!*

A farkasoknak kellett volna adni az élelmet, nézett el a hegyek felé Petőfi Sándor. De hát a kutya az ember legjobb barátja. Meg különben is, nyáridőben nem éheznek a Kárpátok farkasai, gondolta és megszaportá a lépteit.

Mennyire biztató a látvány! És milyen messze még Beregszász. Rajta, rajta! Gyorsan járt a lába, még gyorsabban az elméje. Sebesen rögzítette, ami mellett a lába vitte. Nem gondolták a szénagyújtó lányok, hogy aki rájuk nézett, az Petőfi Sándor, s tekintetétől a dologidejük végtelenné vált. Birodalmak összeomlanak, szétesnek, születnek, határok jönnek-mennek. Lesz munkanélküliség, munkátlanlás, de az ő dologidejük soha nem telik le. Petőfi Sándor nézett rájuk, és örökre berajzolta őket Isten aranykönyvébe. Kortalanul és határtalanul, az idők végezetéig ott fognak hajladozni, a napos oldalon gyűjtik az öröklét szénáját.

A rend kedvéért úti költeményébe beleírta Petőfi Sándor a királyt is. Lássa csak, hogyan szorgalmatoskodik a nép, amíg ő aranyos karszéken pihen. És ha a versben ott a király, nem maradhat ki a gulyásbojtár sem, aki a bibliai idők óta trónol rétek, mezők, folyók és itatók fölött.

Ahogy a vers gyarapodik, úgy fogyatkozik az út: közeledik Beregszász. Így gondolta Petőfi Sándor. Igaz, hogy

ő az, aki fárad, mégis a város az, „aki” közeledik hozzá. Hogy a kései sötétségben már ne is lássa, amikor a lapos mezőváros a lába elé veti magát és elterül előtte.

Na most aztán merre?

Magyar költő vagy, csakis a közepére, mondta önmagának. Megfigyelte, hogy ez általában beválik. Aki akar valamit, az ne maradjon a szélen, mert beszántják a mellékutcába. Az nagygyűlésen is, tömegosztatásnál is rossz pozíció.

A nevezetességek, ha vannak, holnapra maradnak, gondolta Petőfi Sándor, amikor sötét este megállt az Oroszlán vendégfogadó előtt. Lássuk, mit tud ez a szép, új, épp csak nyolc esztendő fogadó. Akkor még ki gondolta volna, hogy a nyolc milyen fontos szám lesz hamarosan. Kivett egy szobát, agyonverte benne a szunyogokat és elaludt.

Lehet, hogy ezt nem kellett volna. Mert ahogy az Kelet-Európában gyakran megtörténik, nem ott ébredt, ahol lefeküdt. Hanem egy színházban. Bejárta a folyosókat, a termeket. A szobájába már vissza se talált, ott is valami iroda volt. Még szerencse, hogy ruhástul ébredt, zsebében a bugyellárisával, mert most aztán kereshette volna úti költségeit. Így azonban minden rendben volt, elégedetten csapott a zsebére. Visszasétált a folyosóra, nézegette a fényképeket. Milyen szépek a színésznők. Prielle Kornéliát is el kéne ide szerződtetni néhány jó szerepre! Majd reggel utánajárunk.

Megcsodálta a pompás színpadot, a gyönyörűségesen picike nézőteret. És leült a színpad szélén. De nem sokáig kellett az üres széksorokat néznie. Hamar híre ment a városban, hogy Petőfi Sándor az Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház vendége. És a kései óra ellenére gyülekezni kezdtek a nézők. Autóreflektorok fényei csapódtak a sötét falakon és világították meg az éjszakai várost. Ajtók verődtek, redőnyök zörögtek, ablakok világosodtak ki és sötétültek el. Itt van Petőfi! Jöttek az emberek. Hozták a gyerekeket, a nagyszülőket. A picike nézőtérrel elfért Beregszász teljes magyar lakossága. Ez is Petőfi Sándornak köszönhető.

Most mit csináljak? Nézte a közönséget Petőfi Sándor. Fölolvassam a beregszászi versemet? Még nincs is teljesen kész. Nem baj, majd fölolvadás közben befejezem. És még címet is adott a versnek, mire a fölolvadáshoz hozzákezdett.

Bravó!

Bravó!

Petőfi szobra Beregszászon. A háttérben lévő épület, amelynek a teteje látszik, a hajdani Oroszlán szálló. Falán emléktábla jelzi, hogy itt járt a költő. Az épületben működik 1993 óta a beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház. | fotó: Kárpátalja hetilap

Örjöngtek a beregszásziak. Állva tapsoltak, dobogtak, éljeneztek. A legszívesebben földobták volna Petőfi Sándort, nem is egyszer, ha nem lett volna féltő, hogy betöri a fejét a mennyezetben. Vagy inkább a mennyezet törik be Petőfi Sándor koponyájába ütközve, aki keményfejű alföldi ember volt. Nem engedett az igazából. Még a versben oly kedvesnek leírt, egyébként nagyon is agyfájt és veszélyes királlyal szemben se.

Le se higgadt még az ünneplés, a legenda máris szárnyra kelt: egy szemfüles városszépítő kiemeltette Petőfi Sándor zsebéből a beregszászi vers kéziratát. A példány azóta is lap-pang? Vagy a várost 1944. október végén megszálló 4. Ukrán Front katonája cigarettát sodort belőle Benda Kálmán felsőházi tag kivégzése után? Ezt már senki nem fogja megmondani. Az is lehet, hogy a levéltárból kiszórt iratok között enyészett el? Röptültek a telekkönyvek, az anyakönyvek, az értékes levelezések. Dúsulnak, cizellálódnak a népköltészeti változatok arról, hogy mi történt. De a lényeg mindegyikben változatlan. Emberek és múltjuk, jelenük, jövőjük együtt tűnt a semmibe.

Mit szeretnének hallani? Mivel folytassam, gondolkodott Petőfi Sándor. Hamar jött a válasz.

Nemzeti dal! Nemzeti dal! A Nemzeti dalt akarjuk hallani, harsogták a beregszásziak.

A Nemzeti dalt? Hiszen még meg se írtam!

De mi már tudjuk!

Már tudják? Akkor diktálják le nekem. Utána elmondom.

És írni kezdte Petőfi Sándor a Nemzeti dalt Beregszász tollbamondása után. Volt, amikor vitatkoztak, hogy éppen melyik sor következik. És amikor nem tudtak megegyezni, érdekes, olyankor Petőfi Sándor döntötte el a vitát. Mégiscsak tudott valamit?

A hat versszakos rapszódia refrénjét pedig együtt szavalta a város, hibátlanul és lelkesen.

A magyarok istenére

Esküszünk,

Esküszünk, hogy rabok tovább

Nem leszünk!

Remegtek a falak, döngött a padló, az ablakok majdnem kitörték.

Ekkor indult munkába a fiatal lány, Berva Irén. Elsietett az úri kaszinó előtt, odaért a II. Rákóczi Ferenc térre és döbbenten látta, hogy Petőfi Sándor szobra nincs a talapzatán.

Futva indult a rendőrségre. A színház kivilágított ablakait észre sem vette, úgy szaladt. Petőfi! Már megtörtént, hogy vasrúddal támadtak rá és letörték a karját. Leöntötték festékkel. Fölgyújtották. Pedig, akárki könnyen végiggondolhatja ezt, egy ilyen nagyság megtámadásával mindenki csakis saját kicsinységéről, kicsinységéről ad számot. Törpefeszítvél Petőfi Sándor lábai előtt.

De most az egész szobor eltűnt. Lehet, hogy már össze is törték? Ahogy minket is össze akarnak törni azzal, hogy megfosztanak az anyanyelvünk használatának jogaitól és lehetőségeitől.

Alig tudta elmondani a kapuőrnek Berva Irén, hogy mi történt.

Autóba vágták magukat a rendőrök, és elszirénáztak a II. Rákóczi Ferenc térre. Irén is hamar odaért. Ott állt az autó. Ott álltak a rendőrök. Ott állt a talapzatán Petőfi Sándor is.

Nem alva kell járni a várost! Mondta a rendőr Berva Irénnek.

Nem aludtam. Álmodtam. Mondta Berva Irén. És úgy látta, hogy Petőfi Sándor szobra finoman rákacsint. Sarkon fordult. Ő sietett dolgozni. A város ébredezett. Minden magyarban élt valami különös álomemlék.

A szabadság emléke.

És előérzete.

Jelenet a Csíksomlyói passió esztergomi előadásából

Szarvas, Gyula, Debrecen...

Három nagy produkcióval indul turnéra a nyáron a Nemzeti Színház. „Repülünk, Mari!” – a látványos és lendületes *Körhinta*-előadás az ország egyik legkülönlegesebb pódiumán, a szarvasi Vízi Színházban tekinthető meg. Évek óta tart a Gyulai Várszínház és a Nemzeti Színház együttműködése: a közelmúlt klasszikusainak bemutatása. Weöres Sándortól a *Psyché*, Székely Jánostól a *Caligula* helytartója,

KÖRHINTA

mikor? hol?

június 18. – 20.30

Vízi Színház, SZARVAS

CSÍKSOMLYÓI PASSIÓ

mikor? hol?

augusztus 13. (14. esőnap) – 20 óra

Kossuth tér, DEBRECEN

AZ AJTÓ

mikor? hol?

PREMIER: augusztus 16. – 20 óra 30

Várszínház, GYULA

(Részletes program a következő oldalon.)

Márai Sándortól *A kassai polgárok* után az idén nyáron Szabó Magda világhírű regénye, *Az ajtó* kerül színre Gyulán. A *Csíksomlyói passió* a 2018-as csíksomlyói „hazatérése” után látható volt Esztergomban, a római katolikus egyház magyarországi központjában. Most augusztusban a „kálvinista Rómában”, a debreceni Nagytemplom impozáns kulisszái előtt elevenedik meg a passiótörténet. És útra kel Szűcs Nelli, Tóth Augusztá és Szarvas József önálló estje is... A csonka kőszínházi évad után gazdag nyári kínálattal várjuk nézőinket országszerte.

JÚN. 18. | KÖRHINTA

FELZENG BENNE A SZERELEM » Törőcsik Mari és Soós Imre legendás filmje nyomán készült előadás a fiatalok küzdelméről, élni akarásáról. A látványos és sodró lendületű koreográfiákról a Magyar Nemzeti Táncegyüttes gondoskodik.

mikor? hol? | június 18. – 20.30 • Vízi Színház, Szarvas

JÚL. 8., 10. | SÁRA ASSZONY

JÁNOS SZÜLETÉSE » Mennyi veszteség árán születik meg az, akinek a megszületésében már nem is bíztak? A visszaszerzett hit és a kitartó szeretet révén mégiscsak világra jön valaki, akit így ismer majd meg a haza: Arany János.

mikor? hol?

július 8. – Nagy Gáspár Művelődési Központ, Vasvár

június 10. – Kultúrpalota, Viszák

AUG. 13. | CSÍKSOMLYÓI PASSIÓ

JÉZUS SZENVEDÉSTÖRTÉNETE A KORTÁRS SZÍNHÁZ

NYELVÉN » Archaikus szövegek, Szőcs Géza versei és a Magyar Nemzeti Táncegyüttes koreográfiái Vidnyánszky Attila nagyszabású víziójában.

mikor? hol? | augusztus 13. (14. esőnap) – 20 óra
Kossuth tér, Debrecen | *ingyenes előadás*

AUG. 28. | A SÚGÓ

SZÍNHÁZI ABSZURD AZ ÉLETRŐL » Mire megyünk a sűgő nélkül? Mit csináljunk, ha nincs, aki segítsen? És ki lenne ez a sűgő? Mikor jön? Hogyan kezdődik el így az előadás...

mikor? hol?

augusztus 28. – VIDOR Fesztivál, Móricz Zsigmond Színház, Nyíregyháza

AUG. 16. | AZ AJTÓ

BARÁTSÁGTÖRTÉNET » Az egyik legnépszerűbb magyar író, Szabó Magda könyve Az ajtó. Irodalmunk egyik legtitokzatosabb barátságtörténete Udvaros Dorottya főszereplésével kel új életre a színpadon.

mikor? hol?

PREMIER: augusztus 16. – 20 óra 30
Várszínház, Gyula

JÚN. 18., 21., 22., AUG. 26.

| HOZTAM VALAMIT A HEGYEKBŐL

TÓTH AUGUSZTA ESTJE » Asszony, Ember, Művész - izgalmas kalandozás Mezei Mária életében sok zenével, humorral és iróniával fűszerezve.

mikor? hol?

június 18. – 18 óra • Művelődési Ház és Könyvtár, Vaja | június 21. – 18 óra • Heinrich Antal Ház, Tárnok | június 22. – 17 óra • Ady Endre Művelődési Ház és Könyvtár, Tiszaszentimre | augusztus 26. – 19 óra • Művelődési Ház, Budajenő

JÚN. 19. | PUSTOL A HÓ

SZARVAS JÓZSEF ESTJE » A hatvan(egy) éves Szarvas József egy pillanatra megáll, visszanéz, hogy találkozzon önmagával: a tanyasi kisfiúval, a debreceni henteslegénnyel és segédszínésszel...

mikor? hol? | június 19. – 20 óra • Zichy-kastély, Zsámbék

JÚN. 22., 23. 24., AUG. 20. | FEDÁK SÁRI

SZÜCS NELLI ESTJE » Fedák volt „A” primadonna. Sztár Pesttől New Yorkig. Megjárta a siker csúcsait, és a történelem poklát. Méltán ünnepelték, és méltatlanul félreállították.

mikor? hol?

június 22. – 18 óra • Kéky Lajos Művelődési Központ, Hajdúnánás | június 23. – 21 óra • Nadányi Zoltán Művelődési Központ, Berettyóújfalú | június 24. – 19 óra • Művelődési Központ és Könyvtár, Mezőcsát | augusztus 20. – 20 óra • Bajor Gizi Községi Ház, Balatonföldvár

Szcenárium

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata
2021. április–május, IX. évfolyam, 4. szám

FÓKUSZBAN:

KÉPNYELV ÉS SZÓKÉP – JÁTÉK ÉS VALÓSÁG

A Berecz Andrással januárban elindított párbeszédünk témája most az irodalom és a képzőművészet kapcsolata. Azok a Gyulai Líviusz által illusztrált mesék és népdalok kerülnek terítékre, melyek 2003-tól a mese- és énekmondó Kőkerben liliom könyv- és CD-sorozatában jelentek meg. A költő és képzőművész Géczi János hasonló témát jár körül: a Shakespeare szonettjeiben és drámáiban domináns rózsaszimbolika bonyolult jelentéshálózatán keresztül hívja fel a figyelmet az emblemikus szóképek etikai olvasatának jelentőségére. Mihail Bahtyin Rabelais-ről szóló monográfiájának bevezetőjéből közlünk részleteket. Ez a középkor „karneváli világszemléletére” alapozott kultúraelméleti koncepció a múlt század legsötétebb diktatúráival szemben fogalmazódott meg. A debreceni Főnix Játékszíni Társaság 1973-as Rabelais-előadásának kirobbanó sikerét, és az idén száz éve született Pilinszky János KZ oratóriumának színpadra állítása körüli méltatlan huzavonát idézi fel színházrendező Pinczés István.

„...a karneválon maga az élet játszik, s színpad, rivalda, színészek, nézők nélkül – vagyis minden művészi, színpadi sajátosság nélkül – játssza el saját másik, szabad (kötetlen) létét, újjászületését.” (Mihail Bahtyin)

„Rabelais-t a korabeli elavult francia nevelés és gondolkodásmód bástyája, a párizsi Sorbonne egyetem kigúnyolása vezette – a debreceni egyetemisták ifjonti hévvel és humorral élcelődtek (...) az egyetemi oktatási rendszer hármast-jének visszasságain.” (Pinczés István)

„A világban élni azt jelenti, hogy csatlakozni kell a nagyobb részben illúzióit veszített, rideggé vált emberiséghez. Senki sem élhet egy csupán saját maga számára fenntartott külön világban, túl kell tekintenie saját személyiségén, hogy megérthesse létezésének értelmét a tágabb univerzumban.” (Szuzuki Tadaszi)

A TARTALOMBÓL

Piktúra és értelem – **Géczi János** tanulmánya Shakespeare műveinek rózsaszimbolikájáról • Első világi drámáink és drámaíróink, avagy művészsorsok Mohács után – **Tömörty Márta** esszéje • Hazatalálni saját nyelvünkbe – párbeszédben **Berecz András**sal • **Bahtyin**-újraolvasó: Groteszk realizmus és népi nevetéskultúra • **Rabelais** és **Pilinszky** – **Pinczés István** költészetnap emléképróbája az egykori debreceni egyetemi színpadról • **Jámbor József** írása **Szuzuki Tadasiról**, a téridő színpadi filozófusról • Ahogy nekik tetszik – **Fazekas Sándor** a mai fiatal művész-generáció Shakespeare-olvasatáról • Adalékok **Galántai Csaba** készülő **Kemény Henrik** monográfiájához

„Egy szép karácsonyi énekben Szűz Mária azért zokog, mert a »vératyafiak« isszák-eszik egymás piros vérét. Majd egy anyagi hang megszólal: »...Szántassuk fel cinterem elejét! // Vetessük bé apró ádám-maggal, / Boronáltassuk el anyai jajszókkal!« Ezt kétféleképpen lehet értelmezni: az Apokalipszis képsoraként, de úgy is, hogy az anyai jajszó a Megváltó megszületésének jajsza, a megváltás, az új élet kezdete.” (Berecz András)

Tájékoztatás a Szcenárium lapszámokhoz
való hozzájárulásról:

+36 1 476 68 76

a Szcenárium a neten:

www.nemzetiszhaz.hu/magazin/folyoirat

szcenárium

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

NYITNAK AZ OPERA JÁTSZÓHELYEI

Giordano **ANDREA CHÉNIER** [bemutató]
2021. MÁJUS 29., 19:00, ERKEL SZÍNHÁZ

Messner-Krein **LAURENCIA**
2021. JÚNIUS 5., 19:00, ERKEL SZÍNHÁZ

Schmidt **NOTRE DAME** [koncertszerű opera]
2021. JÚNIUS 9., 19:00, ERKEL SZÍNHÁZ

Lully-Molière **AZ ÚRHATNÁM POLGÁR** [bemutató]
2021. JÚNIUS 12., 19:00, EIFFEL MŰHELYHÁZ

Kálmán Imre **JOSEPHINE CSÁSZÁRNÉ** [koncertszerű nagyoperett]
2021. JÚNIUS 16., 19:00, ERKEL SZÍNHÁZ

Rossini-Mozart-Milhaud **FIGARO³** [bemutató]
2021. JÚNIUS 26., 19:00, EIFFEL MŰHELYHÁZ

ERKEL
ERKEL SZÍNHÁZ
ERKEL THEATRE

EIFFEL
EIFFEL MŰHELYHÁZ
EIFFEL ART STUDIOS

OPERA.HU | FACEBOOK.COM/OPERAHAZ

A Nemzeti Magazin
az interneten:
www.nemzetisinhaz.hu

A Sára asszony című előadás – Szarvas József és Söptei Andrea főszereplésével – Vasváron és Viszákon látható a nyáron | fotó: Eöri Szabó Zsolt

A 2021/2022-ES ÉVAD BEMUTATÓI

Mihail Bulgakov: **A MESTER ÉS MARGARITA** | Fjodor Dosztojevszkij: **ÖRDÖGÖK** | Józsa Péter Pál:
AGON | Euripidész: **BAKKHÁNSNŐK** | Tennessee Williams: **ÜVEGFIGURÁK** | Szabó Magda: **AZ AJTÓ** |
Lope de Vega: **A KERTÉSZ KUTYÁJA** | Hubay Miklós: **ŐK TUDJÁK, MI A SZERELEM**